

Spis treści

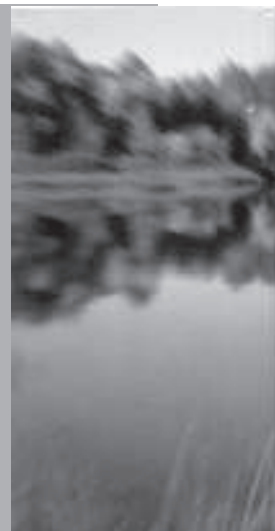
Amsterdam - parking rowerów
Foto. Zbigniew Krysiński

Foto. okładka: dr inż. Jan Śmielowski
Flamingi - południowa Francja 2007 r.

KTO POSPRZĄTA W GOSPODARCE ŚMIECIAMI?	2
CIEPŁO Z ODZYSKU ODPADÓW	3
MINISTER BUDOWNICTWA SIĘGA TRZYKROTNIE DO NASZYCH KIESZENI	3
GOSPODARKA ODPADAMI	4
OZNAKOWANIE TOWARÓW PRZYJAZNYCH DLA CZŁOWIEKA I ŚRODOWISKA	5
CZY WIESZ, ŻE WSZYSTKICH POŁAKÓW OBOWIĄZUJE USTAWA Z 29 LIPCA 2005 R. O ZUŻYTYM SPRZĘCIE ELEKTRYCZNYM I ELEKTRONICZNYM (ZSEE)?	6
PRODUCENCI SAMOCHODÓW ZMUSZENI DO REDUKCJI EMISJI CO ₂	7
RECYKLING ZUŻYTYCH KOMPUTERÓW	8
JAPONIA I EURATOM PRZYSTĘPUJĄ DO WSPÓŁPRACY W DZIEDZINIE SYNTEZY JĄDROWEJ	9
APEL DO NIEMIEC, BY WYKORZYSTAŁY PREZYDENCJĘ RADY UE I W G8 DO PRZYSPIESZENIA DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH ZE ZMIANAMI KLIMATYCZNYMI	9
WYKORZYSTANIE ICT DO POPRAWY EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ	10
KOMISJA EUROPEJSKA OKREŚLA ŚRODKI MAJĄCE ZAPEWNIĆ DOSTĘP DO INFORMACJI NAUKOWEJ	12
RÓŻNORODNE ZASTOSOWANIA BADANIA NAD NEUTRONAMI	13
NOWY SYSTEM OKREŚLANIA BEZPIECZEŃSTWA OPAKOWAŃ DO ŻYWNOŚCI	14
PARTNERZY PROJEKTU UE PRACUJĄ NAD TECHNOLOGIĄ NOWEJ GENERACJI W OPIECE NAD OSOBAMI W PODESZŁYM WIEKU	14
AGENDA 21 ROZDZIAŁ 25	15
WYNIKI PROJEKTU UE: DO ZAPEWNIENIA SUKCESU WPR POTRZEBA WIĘCEJ BADAŃ	22
NAUKOWCY POSZUKUJĄ ŹRÓDŁA EPIDEMII GRYPY PTAKÓW W ZJEDNOCZONYM KRÓLESTWIE	23
ROSzEFS-y – INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE APLIKUJĄCYCH O ŚRODKI Z EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO	24

Kto posprząta w gospodarce śmieciami?

Nie wiem skąd bierze się oficjalny optymizm w wypowiedziach publicznych z efektów wykonania I-szego Krajowego Planu Gospodarki Odpadami Komunalnymi?

...Wskutek ujawnianej „twórczości kwitowej” – prawdopodobnie oficjalne statystyki dotyczące odzysku odpadów komunalnych są zawyżone. To jest obraz polskiej gospodarki odpadami.

...W Internecie opublikowane zostało podsumowanie wykonania Krajowego Planu Gospodarki Odpadami na lata 2002–2006. (http://www.mos.gov.pl/odpady/pgo/aktualizacja_kpgo/Kpgo2010-27072006-uzup.pdf) Wynika z niego, że nie tylko nie zrealizowaliśmy założeń I-go Krajowego Planu Gospodarki Odpadami, ale narasta zagrożenie niewykonania podpisanych zobowiązań w zakresie realizacji standardów wyznaczonych w terminach przejściowych dla Polski w traktacie akcesyjnym. Za niewykonanie powyższego grożą krajowi unijne sankcje finansowe nakładane przez Europejski Trybunał Sprawiedliwości za nie realizowanie prawa wspólnotowego.

...Oszołomionych zgiełkiem w środkach masowego przekazu posłów - prawdopodobnie silniejsze finansowo lobby przekona trzeci raz o wyższości Polnische Wirtschaft w gospodarce odpadami nad systemem „unijnym” – i jest duże prawdopodobieństwo, że odrzucając kolejną - trzecią już próbę zreformowania systemu – parlament przybliży sytuację nałożenia na Polskę unijnych sankcji finansowych za nieosiągnięcie podpisanych standardów w gospodarce odpadami komunalnymi. Oznacza to, że polski podatnik nie posiada w tej nierównej walce żadnego adwokata – nawet „obrońcy z urzędu”! Dlatego jako konsument-podatnik zdecydowałem się na ogłoszenie poniższej proklamacji:

Deklaracja Komunalna Zdesperowanego Obywatela i Podatnika

Gospodarka odpadami komunalnymi jest dziedziną gospodarki municypalnej, której finanse biorą się w 80–90% od nas obywateli-podatników w postaci opłat za usługę usuwania i zagospodarowania odpadów (niektórzy upierają się, że jest to podatek śmieciowy).

Wydzielenie frakcji użytecznych (sprzedawalnych) z odpadów daje w najlepiej zorganizowanych systemach co najwyżej kilkanaście procent przychodów. Śmiesznym i szkodliwym mitem jest twierdzenie: „odpady – to dobry interes”! Dlatego w każdym dobrze zorganizowanym państwie administracja publiczna pod kontrolą wyborców zarządza tym systemem którego budżetem jest parapodatek w postaci powszechnej opłaty mieszkańca-obywatela.

Mówienie o tym, że gospodarka odpadami komunalnymi

to biznes jak każdy inny oznacza, że godzimy się w warunkach naturalnego monopolu na to, że ktoś chce maksymalizować swoje zyski kosztem podnoszenia opłat i zmniejszania kosztów (w Polsce robi się to zazwyczaj bez oglądania się na skutki środowiskowe takiego zmniejszania kosztów!). Trzeba pamiętać, że zysk jest to dodatnia różnica pomiędzy przychodami i kosztami – jeśli ktoś chce mieć zysk w tej dziedzinie, to oznacza, że chce jak największą część opłat obywateli-podatników przenieść na swoje konto.

Jako obywatel i podatnik świadomy kosztów prawidłowej gospodarki odpadami, którą zobowiązaliśmy się wprowadzić – godzę się na konieczne podwyżki opłat za europejskie porządki pod warunkiem, że przychody z tych opłat będą tworzone pod społeczną (wyborczą) kontrolą i z myślą o tym, że pieniędzy musi być tylko tyle, aby utrzymać system (zapłacić podatki, zapłacić za obsługę i poszczególne czynności operatorskie), doskonalić, modernizować system, tworzyć fundusz odtworzeniowy (amortyzacja) i ewentualny fundusz rekultywacyjny.

Jeśli powstaje nadwyżka (więcej zebrano z opłat niż jest to potrzebne na niezbędne wydatki - przeznaczają się te pieniądze w prawidłowych systemach UE nie na konsumpcję w innych działach municypalnych, ale dzięki kumulacji wpływów opóźnia się podwyżki powodowane na przykład inflacją (o obniżkach opłat lepiej nie mówić, bo to już populizm!).

Chciałbym rzetelnej analizy ekonomicznej funkcjonowania w Polsce komunalnej branży odpadowej, która dałaby odpowiedź na pytanie, jaka jest rentowność tej branży, ile trzeba podnieść opłaty, aby sfinansowały niezbędne wydatki, a nie zwyczajne apañaży zarządów.

Ci, którzy chcą wykorzystać nasz chaos i niewiedzę spowodowaną oderwaniem kilku pokoleń od normalności europejskiej, mimo tego że w swych macierzystych krajach pracują jako operatorzy czynności w gospodarce odpadami opłacani jako usługodawcy przez administrację publiczną - usiłują w Polsce jak najdłużej robić kokosowe interesy, których rentowność wynosi często ponad 30%, a nie „marne” 10% jak w krajach macierzystych. Już dwukrotnie skutecznie doprowadzili do odrzucenia reform przez sejm – co skutkuje katastrofalnym wykonaniem Krajowego Planu Gospodarki Odpadami w zakresie komunalnym. (...)

Zadeklaruję więc coś, co może zaszokować – jako podatnik i obywatel Europy godzę się dla dobra swojego i innych nawet na czasowy unijny zarząd komisaryczny

Ciepło z odzysku odpadów

W miejscowości Rusko k. Darłowa, w zakładzie przetwórstwa ryb „Solmar” oddano do użytku instalację do odzysku ciepła z urządzeń chłodniczych. Jej działanie polega na wykorzystaniu ciepła przegrzania i ciepła skraplania czynników chłodniczych (freonów) oraz ciepła chłodzenia oleju sprężarkowego w układzie chłodniczym przy użyciu wymienników ciepła, pomp i zasobników ciepła.

Dzięki nowej instalacji **zagospodarowane zostanie około 5500 GJ/rok ciepła odpadowego**, które dotychczas było bezpowrotnie tracone. Instalacja odzysku ciepła umożliwi pełne pokrycie nowych potrzeb energetycznych związanych z rozbudową zakładu (około 900 kW), przy jednoczesnej rezygnacji z rozbudowy istniejącej kotłowni. Odzyskane ciepło zostanie wykorzystane w systemie ciepłowniczym zakładu do przygotowywania ciepłej wody użytkowej (c.w.u.) oraz do celów grzewczych. Ciepła woda będzie wykorzystywana m.in. do rozmrażania ryb, do mycia pojemników, przy produkcji pasz i na potrzeby socjalno-bytowe.

Ze środków EkoFunduszu (375 tys. zł) dofinansowany został zakup i montaż podstawowych elementów instalacji, w tym m.in. wymienników ciepła i zasobników ciepła dla układów c.w.u. i c.o. oraz skraplaczy dla układu wentylacji.

Projekt zrealizowany został w bliskim sąsiedztwie Morza Bałtyckiego, na terenach występowania unikalnych gatunków fauny i flory takich jak: wydra, łódź, orzeł bielik, mikołajek nadmorski. W rejonie tym znajduje się ponadto wiele ośrodków o charakterze sanatoryjno-wypoczynkowym, w których leczone są m.in. schorzenia dróg oddechowych, układu krążenia oraz alergie i choroby skóry. Budowa instalacji pozwoliła uniknąć budowy kotłowni tradycyjnej, która stanowiłaby źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza, a tym samym przyczyniła się do ochrony tego niezwykle cennego obszaru. (*EkoFund*)

w tej dziedzinie, dla której administracja krajowa nie potrafi przeprowadzić niezbędnej terapii leczniczej! Musi ktoś z zewnątrz odporny na lobbystyczne naciski wyprowadzić nas „na prostą” – nie możemy być jako niewinni obywatele narażani na „dziury budżetowe” z winy nieudolności administracji.

Oprócz prawidłowych zasad finansowania trzeba jeszcze utworzyć w systemie międzygminne struktury gospodarki odpadami komunalnymi – nawet obligatoryjnie, jeśli wymaga tego interes narodowy! Od szesnastu lat mimo samorządnej wolności nie możemy się jako podatnicy i obywatele doczekać koniecznych „europejskich” reform w tej dziedzinie! Czy musimy być bezbronni wobec tej sytuacji?

Jeśli więc Czytelniku ochłonałeś już z szoku – odpowiedz sobie sam: czy mamy cierpliwie czekać na spóźnioną i bolesną kurację „unijnych sankcji” – czy lepiej poddać się skutecznej terapii teraz?

Zdzisław Smolak
Eko-obywatel z Dolnego Śląska
zgpd7@op.pl tel. 074 831 50 02

ZGPD 7 – Biuro Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego
ustanowiono dla stu tysięcy społeczność dla zorganizowania prawidłowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi i wybudowania odpowiednich dla tego celu instalacji)

Minister Budownictwa sięga trzykrotnie do naszych kieszeni

Minister Budownictwa już po raz trzeci próbuje zafundować mieszkańcom dodatkowy wydatek w budżetach domowych poprzez wprowadzenie monopolu gmin w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Stanowi o tym projekt nowej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. http://www.mb.gov.pl/akty_prawne/projekty/projekt_BR.pdf Ta trzecia próba oznaczałaby trzykrotne sięgnięcie do kieszeni mieszkańców:

1. Wzrost cen za wywóz śmieci (czynszów) będzie łatwym do przewidzenia skutkiem zlikwidowania konkurencji poprzez wyrugowanie z rynku firm prywatnych.
2. Budżety gmin, czyli mieszkańcy, poniosą koszty odszkodowań dla wywłaszczonych z rynku firm prywatnych, które obecnie posiadają ponad 50-procentowy udział w rynku odpadów komunalnych.
3. Podatnicy poniosą koszty sankcji unijnych za brak realizacji dyrektyw odnoszących się do odpadów komunalnych po przejściu rynku tych odpadów przez gminy, gdyż jak wskazują doświadczenia z minionych lat gminy stale opóźniają się w realizacji ich zadań własnych. Przed rokiem, po wielu debatach, konferencjach i licznych posiedzeniach komisji i podkomisji sejmowych, ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych innych ustaw znowelizowane zostało w sposób kompleksowy prawo odpadowe, w tym również ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Jednocześnie prawie jednogłośnie, również głosami PiS i LPR, odrzucony został pomysł wprowadzenia monopolu gmin w zakresie odpadów komunalnych, wprowadzono za to liczne instrumenty stanowiące i kontrolne dla gmin. Niestety, ponad 70% samorządów nie wprowadziło ich w życie. Za beczynność i nie realizowanie ustawy gminy mają teraz otrzymać premię w postaci przejęcia rynku odpadów komunalnych. Za ministerialny eksperyment zapłacą mieszkańcy. Polska Izba Gospodarki Odpadami protestuje przeciwko rozwiązaniom proponowanym w projekcie ustawy, które destabilizują rynek odpadów komunalnych, zmniejszają efektywność gospodarki odpadami i dodatkowo obciążają budżety domowe.

Dariusz Matlak, prezes zarządu PIGO, tel. 0501 248 755

GOSPODARKA ODPADAMI

„Porządek jest kształtem, od którego zależy piękno. „
Pearl Bluck

Redukcja ilości odpadów u źródeł ich powstawania stała się najbardziej preferowanym z działań mających na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przyrodniczego. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniem jest obecnie podstawowym kierunkiem programów realizowanych w wielu krajach świata. Niezależnie od możliwych do osiągnięcia w ten sposób znacznych efektów ekologicznych istotne jest, że działania w tym zakresie pozwalają często na osiągnięcie znacznych efektów ekonomicznych przy niewielkich nakładach. Stąd rosnąca w ostatnich latach popularność metod tzw. Czystej produkcji.

Realizacja tej szlachetnej i potrzebnej idei nie jest możliwa bez pracy u podstaw z pokoleniem, które w niedługim czasie przejmie po nas obowiązek kierowania. Dlatego każda publikacja poruszająca zagadnienia wytwarzania, utylizacji, składowania powstających w postępie geometrycznym odpadów dzisiejszej cywilizacji jest bardzo istotnym narzędziem w procesie edukacji, dającym możliwość realizowania idei „redukcja ilości u źródła”.

DEFINICJA ODPADÓW

Według ustawy o odpadach z dnia 27 czerwca 1997 roku (Dz. U. nr 96, póź. 592; zmiany: Dz. U. nr 88, póź. 554; z 1998 r. nr 106, póź. 668; z 2000 r. nr 12, póź. 136, nr 22, póź. 272) definicję odpadów rozumie się następująco:

ODPADY - wszystkie przedmioty oraz substancje stałe, a także nie będące ściekami substancje ciekłe powstałe w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej lub bytowania człowieka i nieprzydatne w miejscu i czasie, w którym powstały; za odpady uważa się również osady ściekowe.

Ta sama ustawa podaje również definicję określającą odpady komunalne i odpady niebezpieczne.

ODPADY NIEBEZPIECZNE - te odpady, które ze względu na swoje pochodzenia, skład chemiczny, biologiczny, inne właściwości i okoliczności stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi albo środowiska.

ODPADY KOMUNALNE - stałe i ciekłe odpady powstające w gospodarstwach domowych, w obiektach użyteczności publicznej i obsługi ludności, a także w pomieszczeniach użytkowanych na cele biurowe lub socjalne przez wytwarzającego odpady, w tym nieczystości gromadzone w zbiornikach bezodpływowych, porzucone wraki pojazdów mechanicznych oraz odpady uliczne, z wyjątkiem odpadów niebezpiecznych.

ZWRÓĆ UWAGĘ NA OZNAKOWANIE OPAKOWAŃ PRZYJAZNE DLA ŚRODOWISKA!!!

Przyjazny dla otoczenia

Nie testowane na zwierzętach

Wyprodukowano z papieru makulaturowego

Recykling aluminium

“Zielony punkt” opakowania zwrotne

OZONE FRIENDLY

Nie niszczy warstwy ozonowej

Dozwolony kontakt z żywnością

Stop, nie wyrzucaj do śmieci!

Recykling szkła

Oznakowanie towarów przyjaznych dla człowieka i środowiska

Czy znasz oznaczenia wyrobów wyprodukowanych z troską o Twoje Środowisko?

1. Nieuciążliwe dla środowiska

Oznaczeniami tymi wyróżnia się:

- a) materiały, które podczas rozkładu (spalanie, gnienie, rozkład na powietrzu i światło, rozpuszczanie w wodzie) nie wydzielają substancji trujących i nie skażające wody gruntowej.
  - b) substancje chemiczne, jak np. środki piorące, możliwe do zneutralizowania przez organizmy wodne i glebowe, czyli tzw. środki biodegradowalne.
  - c) produkty których wyrób nie powoduje skażenia wody, powietrza ani gleby, a także nadmiernego zużycia energii.
- Oznaczenia słowne: „umweltfreundlich”, „umweltvertraglich”, a także „chlorfreies”, „phosphatfrei” - j. niemiecki, „biodegradable” - j. włoski.

2. Przyjazne dla ozonu

Oznaczenia dla produktów, nie zawierających freonów - związków, które niszczą warstwę ozonową atmosfery, chroniącą Ziemię przed promieniowaniem ultrafioletowym. Freonów używa się jako środka rozprężającego do aerozoli, oraz ochładzającego w urządzeniach chłodniczych.

- a) oznaczenia, umieszczane na wyrobach w postaci spray'u - dezodoranty, farby, odświeżacze powietrza, leki w aerozolu, środki owadobójcze itp.
- b) lodówki i urządzenia chłodnicze, w których używa się małą ilość freonu lub zastępuje się freon innymi środkami.

3. Kosmetyki

Kosmetyki i leki, nie testowane na zwierzętach, lecz na specjalnych substancjach laboratoryjnych, ściśle odpowiadających biochemicznie tkankom ludzkim. Często o ile są w aerozolu - posiadają też oznaczenie „przyjazne dla ozonu”.

4. Zdrowa żywność

Produkty żywnościowe uzyskiwane bez użycia chemicznych środków ochrony roślin i nawozów sztucznych, przetwory nie zawierające konserwantów i domieszek pochodzących ze skażonego środowiska uprawy, hodowli i przerobu, jak metale ciężkie, azotyny, pierwiastki promieniotwórcze itp.

5. Utylizacja odpadów promieniotwórczych

Oznaczane są tymi znakami:

- a) materiały, które ponownie używa się po przerobieniu, lub które zostały wyprodukowane z surowców wtórnych, jak np. papier, szkło, tworzywa sztuczne, aluminium, blacha żelazna itp.
- b) opakowania, używane ponownie po oczyszczeniu i zdezynfekowaniu, jak butelki, słoiki, zakrętki do nich również zaliczmy baterie i akumulatory,
- c) znaczek może wyrażać zachętę do wyrzucenia zużytego opakowania do odpowiedniego pojemnika (np. na szkło, makulaturę itp.), co ułatwia zbiórkę surowców wtórnych i obniża koszty produkcji.

Oprócz rysunków stosuje się też oznaczenia słowne: „recycling”, „recycled” - j. angielski, „riciclato” włoski, „recyclable” - j. francuski, „recyclingfähig” - j. niemiecki.

Czy wiesz, że wszystkich Polaków obowiązuje ustawa z 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (ZSEE)?

Producenci i importerzy sprzętu elektrycznego i elektronicznego (wprowadzający)

- Zobowiązani są zorganizować i sfinansować system zbierania, odbioru, przetwarzania, odzysku i recyklingu ZSEE.

- System finansują dzięki KGO (Koszt Gospodarowania Odpadem), który mają prawo doliczyć do każdego produktu.

- Swoje zobowiązania mogą, a w przypadku wprowadzających sprzęt oświetleniowy muszą przenieść na organizację odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego np. ElektroEko.

- Wprowadzający, którzy nie podpiszą umowy ze stosowną organizacją odzysku, muszą złożyć określone ustawą zabezpieczenie finansowe i samodzielnie realizować swoje zobowiązania.

- Wprowadzający mają obowiązek zarejestrowania się w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska i posługiwać się przyznanym im numerem.

Sprzedawcy detaliczni i hurtowi handlujący sprzętem elektrycznym i elektronicznym

- Od 1 lipca 2006 r. zobowiązani są nieodpłatnie przyjąć ZSEE od klienta w ilości nie większej niż sprzedawany nowy sprzęt, na zasadzie „1 za 1”, czyli lodówka za lodówkę, świetlówka za świetlówkę itp.

- Mają obowiązek rejestrować się w GIOŚ jako zbierający ZSEE i poinformować o tym fakcie wójta, burmistrza lub prezydenta swojego miasta.

- Jeżeli wprowadzający przekazuje im informacje o KGO, winni oni przekazać ją także swoim klientom.

Gminy

« Ustawa ZSEE zmieniła brzmienie ustawy o Utrzymaniu Czystości i Porządku w Gminach z dnia 13 września 1996 r.

- Gmina w swojej polityce gospodarowania odpadami komunalnymi powinna zapewnić obywatelom dostęp do odpowiednich punktów zbierania ZSEE, a od 1 października 2006 r. zobowiązana jest informować o nich obywateli.

Czy wiesz, że ElektroEko buduje system gospodarowania odpadami, który pomaga wszystkim w wypełnianiu ich zobowiązań?

Czy wiesz, że zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny to odpad niebezpieczny, wymagający szczególnego traktowania?

Aby urządzenie elektryczne lub elektroniczne mogło sprawnie działać, przy jego produkcji używa się wielu substancji chemicznych. W sprawnym urządzeniu nie stanowią one zagrożenia.

Z niesprawnego, przechowywanego w nieodpowiednich warunkach lub wyrzuconego na wysypisko urządzenia mogą się wydostać trujące substancje, stwarzając zagrożenie dla ludzi i środowiska.

- Z rozbitej świetlówki może wydostać się rtęć, która powoduje u ludzi zaburzenia wzroku, słuchu i mowy.

- Porzucony na wysypisku komputer staje się zagrożeniem ze względu na zawarte w nim związki bromu, które wywołują schorzenia układu rozrodczego i problemy neurologiczne.

- PCB, pełniące w urządzeniach funkcje chłodzące, smarujące i izolujące z uszkodzonego urządzenia przenika do wód gruntowych, gleby i atmosfery, wywołując u ludzi m.in. uszkodzenia wątroby, anomalie reprodukcyjne i osłabienie odporności.

- R-12 czyli freon, w klimatyzatorach i lodówkach pełni funkcję chłodniczą. Po wydostaniu się z urządzenia stanowi zagrożenie dla warstwy ozonowej. Od 1998 roku nie wolno go stosować w urządzeniach elektrycznych, jednak nadal występuje w urządzeniach starszego typu.

- Azbest, w urządzeniach elektrycznych i elektronicznych używany m.in. ze względu na swoje właściwości izolacyjne, jest jednak przyczyną wielu chorób np. pylicy azbestowej, raka płuc i nowotworu międzybłoniaka opłucnej.

Producenci samochodów zmuszeni do redukcji emisji CO₂

Ograniczenie średnich emisji dwutlenku węgla (CO₂) przez samochody do 120 gramów na kilometr (g/km) do 2012 r., czyli redukcja o około 25% w stosunku do aktualnego poziomu, jest nadrzędnym celem nowej ambitnej strategii przedłożonej przez Komisję Europejską w celu znacznego zmniejszenia emisji CO₂ przez samochody sprzedawane w UE. Oczekuje się, że największą rolę w zmniejszaniu emisji odegrają nowe technologie.

„Czystsze, sprawniejsze i bardziej przystępne cenowo samochody umożliwią zmniejszenie ilości dwutlenku węgla w UE, pozwolą osiągnąć nasze cele z Kioto, zaoszczędzą energię i będą sprzyjać innowacyjności” - powiedział komisarz UE ds. środowiska, Stavros Dimas.

Transport drogowy jest źródłem około jednej piątej emisji CO₂ w UE, z czego nieco ponad połowa pochodzi z samochodów osobowych. Jest to jeden z nielicznych sektorów, w którym emisje CO₂ nadal rosną w szybkim tempie, głównie wskutek wzrostu ruchu samochodów i ich wielkości. Dotychczas Komisja polegała na dobrowolnych zobowiązaniach do zmniejszenia emisji CO₂ przez samochody, podejmowanych przez przemysł motoryzacyjny. Jednakże z przeglądu dokonanego przez Komisję wynika, że wspomniane dobrowolne środki były tylko częściowo skuteczne. Jeżeli przemysł samochodowy UE ma osiągnąć swoje cele dotyczące CO₂ trzeba zastosować bardziej zdecydowane i prawnie wiążące metody.

W nadchodzących miesiącach Komisja przedłoży propozycje ustawodawstwa wymagającego, aby średnie emisje CO₂ pochodzące z nowych samochodów sprzedawanych w 27 państwach członkowskich UE osiągnęły poziom docelowy 120 g/km do 2012 r. W 2004 r. przeciętny samochód emitował 163 g/km. Oczekuje się, że udoskonalenia w technice pojazdów obniżą poziom emisji do 130 g/km, a zmniejszenie emisji o ostatnie 10 g będzie wynikać z udoskonalień innych komponentów samochodu, takich jak opony czy układy klimatyzacji, jak również z obniżenia zawartości węgla w paliwach wykorzystywanych w transporcie drogowym, dzięki szerszemu wykorzystaniu biopaliw.

Poziom docelowy - 120 g/km - jest wielkością średnią dla wszystkich pojazdów sprzedawanych w UE w danym roku. Sposób podziału tej wartości w praktyce między producentami i pojazdami zostanie określony po przeprowadzeniu szerokich konsultacji i ocen wpływu.

W dalszej perspektywie, autorzy strategii apelują o badania ukierunkowane na zmniejszenie emisji pochodzących z nowych samochodów do średniego poziomu zaledwie 95 g/km do 2020 r. Główną część priorytetów badawczych Komisji w dziedzinie motoryzacji stanowi rozwój czystych odnawialnych paliw i pojazdów oraz inteligentnych pojazdów i dróg. Oczekuje się również, że przemysł samochodowy będzie miał znaczny wkład w prace badawcze; jego nakłady na badania i rozwój wynoszą około 20 miliardów euro (5% obrotów), dzięki czemu jest największym prze-

mysłowym inwestorem w dziedzinie badań i rozwoju (B + R) w Europie.

Strategia zawiera również apel o udoskonalone znakowanie i zachęca państwa członkowskie, które nakładają podatki na samochody, aby uzależniały te podatki od poziomu emisji CO₂ przez samochody. Komisja zachęca producentów samochodów do przyjęcia unijnego kodeksu dobrych praktyk w dziedzinie wprowadzania samochodów do obrotu i ich reklamy, w celu promowania bardziej zrównoważonych modeli konsumpcji.

Europejski przemysł samochodowy bardzo krytycznie podchodzi do planów UE.

W swoim oświadczeniu, europejskie stowarzyszenie producentów motoryzacyjnych określiło te cele jako „arbitralne i zbyt surowe” i stwierdziło, że doprowadzą one do „utrąty miejsc pracy i przeniesienia produkcji poza UE, co będzie miało poważny wpływ na kilka regionów europejskich”.

Ze swej strony ekologowie oskarżają UE o osłabienie celów wskazując, że pierwotne cele ustalone dobrowolnie mówiły o emitowaniu przez nowe samochody średnio 120 g/km do 2005 r. Następnie cel ten przesunięto aż do 2012 r. Fakt, iż obecnie dopuszcza się, aby inne czynniki niż udoskonalenia techniczne samochodów były uwzględniane przy realizacji tego celu, jest - zdaniem ekologów - kolejnym momentem osłabienia tej strategii.

„Nie tylko przemysł samochodowy nie wypełnia swoich dobrowolnych zobowiązań co do zmniejszenia emisji CO₂. Obecnie Komisja chce zrównoważyć tę porażkę, wyznaczając słabszy cel w zakresie efektywności paliwowej” - zauważył Jos Dings z European Federation for Transport and Environment (T & E). „Taka odpowiedź na apele IPCC [międzypaństwowy panelu dotyczącego zmian klimatu] z zeszłego tygodnia w sprawie poważnych działań w związku ze zmianami klimatycznymi bardzo rozczarowuje”.

Posel do Parlamentu Europejskiego Paul Rubig, rzecznik ds. przemysłu, badań i energii Europejskiej Partii Ludowej i Europejskich Demokratów w PE, określił wprowadzenie obowiązującego ograniczenia emisji CO₂ jako „konieczne i uzasadnione” Zaprzeczył także twierdzeniom przemysłu samochodowego, jakoby nowa strategia szkodziła gospodarce europejskiej.

„Możemy i będziemy inwestować ‘w nowe technologie, innowacje i badania, czyniąc nasze samochody nie tylko bezpieczniejszymi, ale również bardziej energooszczędnymi i tańszymi w eksploatacji’ - stwierdził. „Jest to strategia, która może pobudzić naszą gospodarkę, tworzyć nowe miejsca pracy i sprawić, że europejski przemysł samochodowy będzie najlepszy na świecie”.

Strategia będzie teraz omawiana w PE i w Radzie Ministrów. Następnie Komisja wdroży strategię uwzględniającą opinie tych podmiotów.

Na podstawie CORDIS
 Bliższe informacje na stronach internetowych
http://ec.europa.eu/environment/co2/co2_home.htm

Recykling zużytych komputerów

„Stare” nowe komputery

Ocenia się, że tylko na terenie Unii Europejskiej rocznie powstaje około 5,4 do 7,6 milionów ton odpadów elektrycznych i elektronicznych.

Każdego roku również w Polsce przybywa komputerów. Sprzęt komputerowy jest wymieniany 4-5 razy w czasie jednego pokolenia.

Stare wymieniamy na nowe, nowe na jeszcze nowsze. Zjawisko to przybrało już tak duże rozmiary, że ostatnio mówimy o „komputerowym zanieczyszczeniu środowiska”. Głównym problemem w przemyśle komputerowym jest to, że produkowany przez niego sprzęt podlega bardzo szybkiemu „starzeniu” w odczuciu użytkowników.

Całkowicie sprawne komputery są wyrzucane na złom tylko dlatego, że skonstruowano lepsze, szybsze, sprawniejsze. Już sam ten fakt jest „nieekologiczny”.

Pamiętajmy:

Ze względu na dużą zawartość substancji toksycznych sprzęt komputerowy nie nadaje się ani do składowania na powierzchni ziemi, ani do spalania!!!

Co zatem zrobić ze zużytym komputerem?

Jeżeli komputer lub inny sprzęt elektroniczny, którego chcesz się pozbyć, jest sprawny możesz oddać go osobie lub instytucji, która nadal będzie korzystać z tego sprzętu. Co więcej, jeżeli sprzedasz go w komisie możesz na tym dodatkowo zarobić! Jeżeli nie znasz nikogo, komu przydałby się twój stary komputer, możesz przy zakupie nowego sprzętu oddać go w sklepie, w którym dokonujesz zakupu.

Sklepy i inne jednostki handlowe mają obowiązek przyjmowania zużytego sprzętu, gdy się kupuje nowy sprzęt, muszą także uzyskać wpis do rejestru Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Możesz w końcu skontaktować się z firmą zajmującą się selektywną zbiórką i utylizacją zużytej elektroniki, która odbierze od ciebie zużyty sprzęt komputerowy (większą ilość odbiera np. firma EKO-RYS z filią w Gdańsku www.reckrakow.pl).

Komputer odpad niebezpieczny

W Polsce dzięki składowiska w lasach, rowach, dolinach rzek i nieużytkach zajmują tysiące hektarów. Zalegające na nich odpady elektroniczne mają szansę rozłożyć się po 500 latach. Największym problemem jest to, że zużyty sprzęt komputerowy to odpad niebezpieczny. Monitory, kable, płyty główne i inne części komputerowe zawierają wiele toksycznych substancji, takich jak: metale ciężkie (np.: Pb, Cu, Al., Zn, Hg, Au, Cd, Ag), związki chloru i bromu (zwłaszcza PCV, PBDE, PBB), toksyczne gazy, substancje biologicznie czynne... Ostatnie badania ujawniły, że w miejscach składowania i „domowego recyklingu” zużytego sprzętu komputerowego zatruciu ulega nie tylko woda pitna, ale i miejscowa ludność. Odnotowano zwiększoną liczbę zachorowań (zwłaszcza wśród dzieci) na schorzenia dróg oddechowych, a nawet na choroby śmiertelne, takie jak np.: białaczka.

Regulacje prawne dotyczące zużytego elektroziłomu

Dwie europejskie dyrektywy, dyrektywa o zużytym sprzęcie elektronicznym i elektrycznym (WEEE) oraz dyrektywa o ograniczeniu wykorzystania materiałów niebezpiecznych w urządzeniach elektronicznych dotyczą wszystkich państw europejskich. Polscy producenci zamierzają w tym roku wprowadzić w życie uchwaloną 29 lipca 2005 r. (Dz.U. Nr 180, póź. 1495) ustawę o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, która mówi:

- art.35 Użytkownik sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych jest obowiązany do oddania zużytego sprzętu zbierającemu zużyty sprzęt

- art.36 zabrania się umieszczania zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami.

W złomie komputerowym ponad 85% to materiały nadające się do powtórnego przerobu i wykorzystania.

Ponowne wykorzystanie zużytych, niepotrzebnych urządzeń pozwala oszczędzić zasoby naturalne, energię potrzebną do transportu i przerobu surowców, miejsce na wysypiskach. A najważniejsze, że ponownie wykorzystując niepotrzebny nam sprzęt elektroniczny chronimy zdrowie i mniej zanieczyszczamy nasze środowisko przyrodnicze.

Japonia i Euratom przystępują do współpracy w dziedzinie syntezy jądrowej

W dniu 5 lutego 2007 r. w Tokio, w Japonii podpisano porozumienie ustanawiające uprzywilejowane partnerstwo między Japonią a Euratomem w dziedzinie badań nad energią pochodzącą z syntezy jądrowej.

Porozumienie stanowi część „szerszego podejścia” do spraw badań nad syntezą jądrową, zatwierdzonego podczas negocjacji dotyczących projektu „Międzynarodowy eksperymentalny reaktor termojądrowy” (ITER). W projekcie ITER zaangażowane są Chiny, Indie, Japonia, Korea Południowa, Rosja, Stany Zjednoczone i UE.

Zgodnie z porozumieniem przez 10 lat Japonia i Euratom będą wspólnie pracować nad trzema oddzielnymi projektami mającymi na celu przyspieszenie wykorzystania energii pochodzącej z syntezy jądrowej. Synteza jądrowa jest potencjalnym źródłem czystej i zrównoważonej energii w XXI wieku.

„ITER i «szersze podejście», łącznie z aktualnym poziomem badań nad syntezą jądrową podjętych w skali światowej, stanowią duży krok naprzód w kierunku urzeczywistnienia energii pochodzącej z syntezy jądrowej” – powiedział Kaname Ikeda, nominowany na dyrektora generalnego ITER organisation.

W Japonii mają być zrealizowane trzy następujące projekty:

- „Walidacja techniczna oraz projekt inżynierski obiektu dla międzynarodowej instalacji napromieniowywania materiałów przeznaczonych do syntezy jądrowej” (IFMIF/EYEDA). Przyszłe wykorzystanie energii pochodzącej z syntezy jądrowej będzie wymagać materiałów, które cechują

się wytrzymałością i wykazują niską radioaktywność po tym, jak zostaną poddane działaniu wysokiej temperatury i napromieniowaniu wewnątrz reaktora termojądrowego. IFMIF umożliwia testowanie i określanie parametrów zaawansowanych materiałów w warunkach przyszłego reaktora termojądrowego. W wyniku prac związanych z walidacją techniczną i projektem ma powstać szczegółowy, kompletny i w pełni zintegrowany inżynierski projekt IFMIF.

- „Międzynarodowe centrum badawcze energii termojądrowej” (IFERC). Projekt ten będzie związany z pracami odnoszącymi się do demonstracyjnego reaktora energetycznego (DEMO), w szczególności z pracami B + R w dziedzinie projektu, symulacji komputerowej oraz przeprowadzania eksperymentów związanych z obsługą zdalną ITER.

- „Program «satelitarnego» tokamaka*. Tokamak JT-60U zostanie zmodernizowany, aby stać się zaawansowanym tokamakiem nad-przewodnikowym. JT-60A, wykorzystywanym w ramach omawianego porozumienia jako obiekt „satelitarny* powiązany z ITER. Oczekuje się, że w ramach „Programu «satelitarnego» tokamaka” zostaną opracowane scenariusze operacyjne i rozwiązane ważne problemy z zakresu fizyki, aby można sprawnie rozpocząć przeprowadzanie eksperymentów związanych z ITER i badania w kierunku opracowania reaktora DEMO.

Na podstawie informacji uzyskanych z sekretariatu ITER. Bliższe informacje na temat ITER są dostępne na stronie www.iter.org

Informacja ITER
RCN27113

Apel do Niemiec, by wykorzystwały prezydencję Rady UE i w G8 do przyspieszenia działań związanych ze zmianami klimatycznymi

Wissenschaftliche Beirat Globale Umweltveränderungen der Bundesregierung (niemiecka rada doradcza ds. zmian globalnych WBGU) zaapelowała do rządu niemieckiego o wykorzystanie sprawowanej przez ten kraj podwójnej prezydencji (Rady UE i w G8) do intensyfikacji działań technologicznych i politycznych związanych ze zmianami klimatycznymi.

Z dokumentu WBGU jasno wynika, że warunkiem uniknięcia najniebezpieczniejszych skutków zmian klimatycznych jest odwrócenie w okresie najbliższych 10 lat obecnych tendencji i zredukowanie o połowę emisji gazów cieplarnianych do 2050 r., przy czym za poziom odniesienia przyjmuje się wielkość emisji w 1990 r.

„Istnieje coraz większa rozbieżność między działaniami, które są pilnie potrzebne, a aktualną polityką dotyczącą

klimatu. Dlatego Rada jest przekonana, że na całym świecie polityka dotycząca klimatu wymaga nowej dynamiki. Fakt, że Niemcy jednocześnie sprawują prezydencję Rady UE i przewodniczą grupie G8, stwarza szczególnie korzystną okazję ku temu, aby światowa ochrona klimatu ruszyła z miejsca” stwierdzają przedstawiciele WBGU.

Autorzy dokumentu zalecają, aby Niemcy wykorzystowały swoją prezydencję Rady UE do uruchomienia „rewolucji efektywności”, która znacznie rozszerzy stosowanie energii odnawialnych i w ten sposób zademonstruje społeczności międzynarodowej, że ochrona klimatu jest wykonalna.

Natomiast przewodnictwo w grupie G8 powinno być okazją do zawarcia paktu innowacyjnego w sprawie dekarbonizacji. Pakt powinien obejmować takie elementy, jak uzgodnienia w sprawie norm efektywności i emisji CO₂, opracowanie szerokiego planu działań związanych

Apel do Niemiec

dekarbonizacją systemów energetycznych \ promowanie współpracy w dziedzinie technologii.

„Ze względu na przyszłe pokolenia potrzebna jest nam dzisiaj inteligentna modyfikacja technologii” - powiedział sekretarz stanu w ministerstwie ds. edukacji i badań naukowych Thomas Rachel, witając z zadowoleniem pojawienie się omawianego dokumentu politycznego. „Niemcy już dzisiaj odgrywają wiodącą rolę, którą pragniemy wzmocnić” - dodał.

Sekretarz stanu zapewnił, że ministerstwo ds. badań naukowych będzie kontynuować działania na rzecz ochrony klimatu i w ciągu następnych trzech lat udostępni 255 milionów euro dla programu „Badania dotyczące zmian klimatycznych”.

„Celem tych badań jest lepsze zrozumienie zmian klimatycznych oraz opracowanie technologii, dzięki którym będzie można, po pierwsze, zmniejszyć emisje gazów cieplarnianych, a po drugie przygotować się na coraz bliższe zmiany klimatu” - powiedział Thomas Rachel.

Autorzy dokumentu WBGU podkreślają także znaczenie działań mających zachęcić konsumentów do korzystania z energooszczędnych technologii, które już są dostępne, w tym w sprzęcie gospodarstwa domowego, samochodach oraz izolacji stosowanej w domu.

Na podstawie informacji uzyskanych od WBGU i rządu niemieckiego. Dokument polityczny jest dostępny na stronie internetowej: www.wbgu.de/wbgu_home_engl.html

Informacja WBGU
RCN27134

Wykorzystanie ICT do poprawy efektywności energetycznej

Wyniki warsztatów poświęconych zastosowaniu rozwiązań opartych na ICT do problemów związanych z efektywnością energetyczną, które odbyły się w Brukseli jako część unijnego Tygodnia Zrównoważonej Energii wskazują, że sektor ICT ma do odegrania ważną rolę w osiągnięciu przez UE zaplanowanych celów dotyczących efektywności energetycznej.

Unijny „Plan działań na rzecz efektywności energetycznej”, który jest częścią szeroko zakrojonego pakietu dokumentów dotyczących polityki energetycznej przedstawionego przez Komisję Europejską 10 stycznia 2007 r., określa unijny cel w tej dziedzinie na 20-procentowe oszczędności energii do 2020 r. W warsztatach wzięli udział przedstawiciele najważniejszych zainteresowanych stron ze świata ICT oraz przedstawiciele unijnych instytucji, którzy dyskutowali na temat sposobów, w jakie ICT mogą pomóc UE w zrealizowaniu tego celu.

Ogólny ton spotkania był optymistyczny. „Jestem gotów założyć się, że za kilka lat będziemy w stanie powiedzieć, iż 50-procentowe zwiększenie efektywności energetycznej uzyskano dzięki ICT” - powiedział Bernard Meric, wiceprezes ds. stosunków zewnętrznych na Europę, Bliski Wschód i Afrykę w Hewlett-Packard (HP). „Uważam, że ICT są właśnie tym obszarem, którym należy się zająć, kiedy myślimy o efektywności energetycznej”.

Wielu prelegentów wskazywało, że ICT już pomogły usprawnić procesy w różnych dziedzinach, np. przez e-bankowość, e-administrację i e-zdrowie. Co więcej, postępy w technologiach videokonferencji już pomagają wielu przedsiębiorstwom zmniejszyć emisje gazów cieplarnianych, jak i zaoszczędzić pieniądze na wydatkach na delegacje.

Jednak powszechnie wyrażano pogląd, że większość ludzi nie myśli o ICT jako rozwiązaniu problemów związanych z efektywnością energetyczną. „Ludzie po prostu nie kojarzą tego bezpośrednio” - skomentował Frans de Brume, dyrektor departamentu „ICT wobec wyzwań społecznych” w komisyjnej DG ds. Społeczeństwa Informacyjnego i Mediów. „Trzeba to zagadnienie trochę spopularyzować” - dodał.

Obszarem, gdzie ICT mogą w dużym stopniu zaoszczędzić energię jest dom. Kevin Fisher, dyrektor ds. norm i regulacji w Intel, zwrócił uwagę, że w Zjednoczonym Królestwie to w gospodarstwach domowych zużywa się prawie jedną trzecią energii. „Jest duże pole dla oszczędności” - skomentował.

Jedną z propozycji to stworzenie wizualnego sposobu przedstawienia energii zużywanej przez różne urządzenia, tak żeby ludzie mogli łatwo zauważyć różnice w całkowitej ilości zużywanej przez siebie energii, kiedy urządzenia pracują, są w trybie czuwania i wyłączone. Większe wykorzystanie zdalnego sterowania mogłoby umożliwić ludziom dostęp do

Wykorzystanie ICT do poprawy efektywności energetycznej

systemów za pośrednictwem Internetu. Dla przykładu, oznaczałoby to, że ktoś kto spodziewa się, że wróci do domu później niż zwykle, mógłby z biura za pośrednictwem Internetu zmienić czas włączenia centralnego ogrzewania.

Kevin Fisher zaproponował także szersze wykorzystanie czujników światła i programowalnych termostatów, co pomogłoby ludziom zmniejszyć zużycie energii w domach. Jednak podkreślił, że wszystkie te systemy muszą być w pełni zintegrowane oraz zaprojektowane w taki sposób, żeby mogły być montowane w nowych domach, a także instalowane w ramach modernizacji już istniejących domów. Realizacja tego będzie wymagać zarówno badań, jak i polityki w dziedzinie ochrony środowiska, która będzie zachęcała konsumentów do podejmowania takich działań - powiedział.

W kwestii polityki powszechnie zgadzano się, że organizacje publiczne muszą zwiększyć działania na rzecz propagowania innowacji w dziedzinie efektywności energetycznej oparte na ICT, a „zielone zamówienia publiczne mogłyby być dobrym na to sposobem.

Sektor ICT pracuje także nad kwestią efektywności energetycznej w swoich firmach „Ważne jest zrobienie porządku u siebie - podkreślił Richard Barrington z Sun Microsystems* wskazując, że biuro jego firmy w San Francisco jest tylko pół metra nad poziomem morza.

Jednym z przedmiotów szczególnej troski są centra danych i serwery. Obecnie większą część zużywanej przez nie energii pochłania nie przetwarzanie komputerowe, ale chłodzenie. Bernard Meric zauważył, że w HP opracowano „inteligentne systemy chłodzenia” dla serwerów, które chłodzą tylko te części serwera, które tego wymagają, a nie całe pomieszczenie. Firma zwiększa również konsolidację swoich centrów danych co przynosi dalsze oszczędności energii.

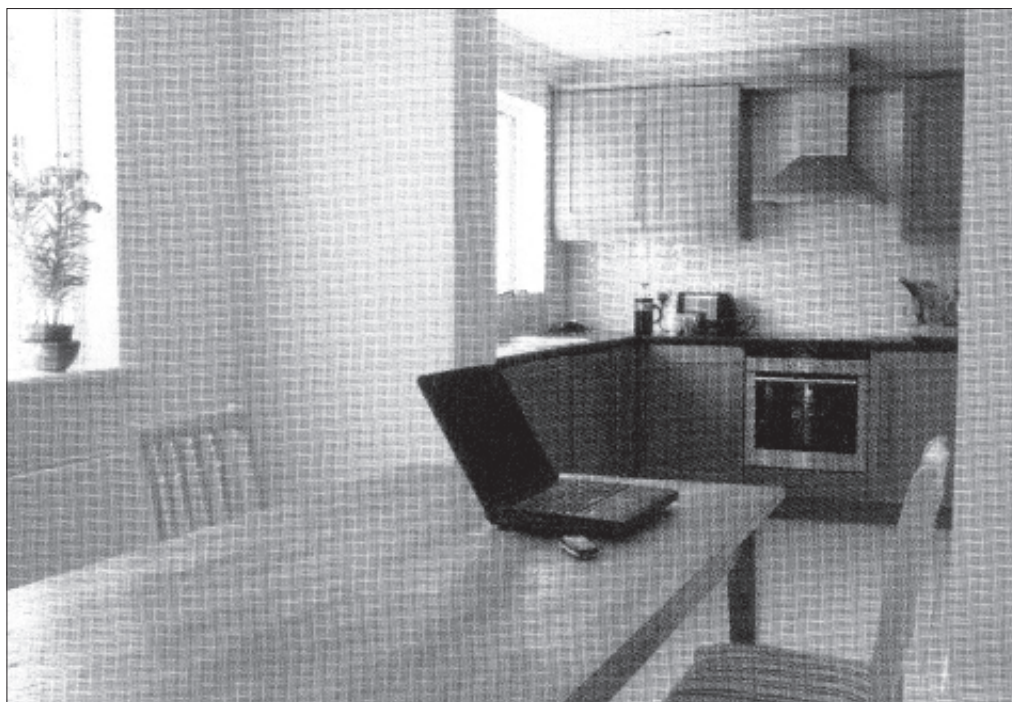
Patrząc w przyszłość, wiele osób poruszało kwestię edukacji i szkolenia; w wielu krajach coraz mniej studentów wybiera nauki ścisłe i matematykę, a to właśnie ludzie z takim umiejętnością będą przede wszystkim potrzebni, jeśli sektor ICT ma w pełni swoich możliwości przyczynić się do osiągnięcia przez Europę wyznaczonych celów efektywności energetycznej.

Oczywiście potrzeba wielu badań, żeby rozwinąć ten fascynujący obszar; Marti Nagy-Rothengass, dyrektor jednostki „IC1 na rzecz zrównoważonego wzrostu” w DC ds. Społeczeństwa Informacyjnego i Mediów Komisji Europejskiej zapowiedziała, że w maju 2007 r. będzie oroszone zaproszę nie do składania wniosków z dziedziny ICT i zarządzania środowiskiem.

Na podstawie udziału serwisu CORDIS Wiadomości podczas wydarzenia „Applying ICT-based solutions to energy efficiency challenges („Wykorzystanie rozważań opartych na ICT do rozwiązywania problemów związanych z efektywnością” w czasie unijnego Tygodnia Zrównoważonej Energii. Bliższe informacje o ICT i ochronie środowiska w serwisie CORDIS są dostępne na stronie internetowej <http://cordis.europa.eu/ist/enwonmen>

Bliższe informacje na temat kampanii na rzecz Zrównoważonej Energii w Europie są dostępne na stronie internetowej <http://www.sustenergy.on>

CORDIS
RCN21060

Komisja Europejska określa środki mające zapewnić dostęp do informacji naukowej

Komisja Europejska ogłosiła komunikat, w którym przedstawiła działania, jakie zamierza podjąć na poziomie europejskim w celu zwiększenia i usprawnienia dostępu do informacji naukowej oraz jej upowszechnienia.

Komisja stwierdza, że zamierzeniem autorów dokumentu nie jest wprowadzenie wymogu otwartego dostępu do publikacji i ochrony zasobów w formie cyfrowej, lecz promowanie najlepszych praktyk i zapoczątkowanie debaty publicznej na ten temat.

Osiągnięcia w technologii cyfrowej w ostatnich latach spowodowały istotne zmiany w dziedzinie publikacji naukowych. Sam Internet umożliwił natychmiastowy dostęp do wyników badań naukowych. Uniwersalny charakter sieci zapewnia również, że informacje naukowe docierają do znacznie szerszego kręgu odbiorców. Ocenia się, że około 90% wszystkich czasopism naukowych posiada obecnie wydania internetowe.

W dokumencie Komisji podkreślono pozytywny wpływ rewolucji cyfrowej na publikacje naukowe. Komisja dowodzi, że przyspieszenie dostępności i upowszechnienia wyników badań naukowych pomogłoby zwiększyć tempo innowacji i poprawić konkurencyjność Europy. Autorzy dokumentu przekonują również, że system ten pomógłby uniknąć dublowania prac badawczych.

Lecz w takim samym stopniu, w jakim postęp technologiczny pomógł w usprawnieniu dostępu do informacji naukowej i jej upowszechnienia, ostatnie tendencje, takie jak publikacje typu „open access”, doprowadziły do wyekspozowania pewnych kwestii organizacyjnych, prawnych, technicznych i finansowych.

Otwarty dostęp wiąże się z udzielaniem przez autorów badań zgody na bezpłatny dostęp do ich materiałów, jak również możliwość wykorzystywania tych informacji. Z jednej strony

naukowcy, bibliotekarze i podmioty finansujące opowiadają się za dalszym propagowaniem tej tendencji, dowodząc, że otwarty dostęp zapewni najszerzy możliwy krąg odbiorców wyników badań naukowych, co zwiększy jego potencjalne korzyści.

Z drugiej strony wydawcy obawiają się, że archiwizowanie materiałów przez samych autorów w otwartych repozytoriach może podważać istotę recenzowania publikacji przez niezależnych ekspertów i zagrażać dochodom wydawnictw. Niektórzy wydawcy próbują stosować różne modele w rodzaju „autor płaci” które umożliwiają czytelnikom bezpłatny dostęp online. Model ten przenosi koszty publikacji z czytelnika na autora.

Komisja przypuszcza, że podobna zmiana mogłaby powodować różne konsekwencje, prowadząc do powstania kosztów przejściowych i okresowej luki w dostępie do informacji naukowej. Wraz z pojawianiem się coraz większej liczby repozytoriów zawierających nie tylko opracowania recenzowane przez niezależnych ekspertów, lecz także rozprawy doktorskie i wyniki badań, rodzą się pytania o to, kto będzie umieszczał w nich materiały i w jaki sposób można zagwarantować jakość zawartych w nich treści.

W związku z ruchem na rzecz otwartego dostępu powstają też pytania o aspekty prawne i prawa autorskie, jak również skutki finansowe dla budżetów bibliotek. Chociaż nastąpił wzrost europejskich budżetów badawczych, zaledwie 1% środków przeznaczanych jest na upowszechnianie.

Jak wynika z dokumentu, Komisja zamierza zająć się tą sytuacją zaczynając od poziomu europejskiego. W dokumencie stwierdzono, że Komisja zastosuje środki promujące lepszy dostęp do publikacji, które są wynikiem badań finansowanych z budżetu 7. PR. W komunikacie czytamy, że na przykład „koszty projektu związane z publikacjami, w tym publikacjami typu «open access», będą kwalifikowały się do otrzymania wspólnotowego wkładu finansowego”.

Rozważane jest również wydanie, w ramach konkretnych programów, takich jak programy zarządzane przez ERG, specjalnych wytycznych dotyczących publikowania artykułów w otwartych repozytoriach po okresie, w którym otwarty dostęp będzie zakazany. Odbływałoby się to w kontekście sektorowym, z uwzględnieniem specyfiki różnych dyscyplin akademickich i naukowych.

„To początek procesu” - powiedział Horst Forster, dyrektor ds. treści cyfrowych w komisyjnej DG ds. Społeczeństwa Informacyjnego i Mediów, który przedstawił wspomniane środki w Brukseli w dniu 16 lutego 2007 r., wraz z współpracującym z nim Jeanem-Michelem Baerem z DG ds. Badań Naukowych. „My [Komisja] nie będziemy wprowadzać wymogu otwartego dostępu” - powiedział serwisowi CORDIS Wiadomości. Oznajmił natomiast, że chodzi o zachęcanie do wypróbowywania nowych wydawniczych modeli biznesowych, które mogą poprawić dostęp do informacji naukowej i usprawnić jej upowszechnianie; innym celem jest również promowanie najlepszych praktyk.

W dokumencie Komisji przedstawiono także problemy związane z ochroną informacji naukowej. Chociaż istnieją inicjatywy krajowe, stwierdza się, że obecnie brak jest wyraźnych strategii w całej UE w zakresie długoterminowego przechowywania i zachowania możliwości wykorzystania cyfrowej informacji naukowej.

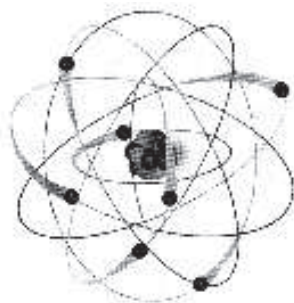
Dla skorygowania tej sytuacji Komisja zobowiązuje się do udostępnienia 50 milionów euro w ciągu następnych dwóch lat na prace nad infrastrukturami, w szczególności nad repozytoriami cyfrowymi. Z tej kwoty około 25 milionów euro będzie przeznaczane na ochronę zasobów cyfrowych oraz na narzędzia umożliwiające współpracę; 10 milionów euro będzie wydatkowane na dostęp do informacji naukowej i jej wykorzystanie za pośrednictwem programu eContentplus.

Na zakończenie Komisja twierdzi, że będzie zachęcać do dalszych dyskusji w ramach instytucji europejskich na temat podniesionych kwestii oraz wspierać trwającą debatę wśród zainteresowanych stron.

Na podstawie CORDIS
 Blizsze informacje na temat konferencji są dostępne na stronie internetowej http://ec.europa.eu/research/science-society.page_en.cfm?id=3459

Różnorodne zastosowania badania nad neutronami

W lesie niedaleko małego flamandzkiego miasta Geel widać się duże metalowe rury o długości do 400 m wychodzące z usytuowanego centralnie budynku.

Ta dziwnie wyglądająca konstrukcja to Celina, liniowy akcelerator elektronów należący do Instytutu

Materiałów Odniesienia i Pomiarów (IRMM), będącego częścią Wspólnego Centrum Badawczego (WCB) Komisji Europejskiej.

„To my jesteśmy atomowymi facetami!” - mówi z rozbawieniem dr Peter Rullhusen, kiedy serwis CORDIS Wiadomości rozpoczyna zwiedzanie obiektów IRMM. Dr Rullhusen jest dyrektorem Działu Fizyki Neutronów.

Dr Rullhusen wyjaśnia, że w jądrze atomu są dodatnio naładowane protony i obojętne elektrycznie neutrony. W centralnym budynku akceleratora wiązka elektronów wystrzeliwana jest w uranowy cel. Prowadzi to do powstawania neutronów o różnych energiach, które poruszają się z dużymi prędkościami; wzdłuż torów ich ruchu w regularnych odstępach rozmieszczone są stacje doświadczalne z wieloma przyrządami dokonującymi różnych pomiarów i analiz.

Poznanie zachowania neutronów ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa istniejących elektrowni jądrowych i opracowania bezpiecznych nowych reaktorów, a Celina jest jednym z wiodących światowych ośrodków pod względem uzyskiwania charakteryzujących się wysoką rozdzielczością dokładnych danych neutronowych.

Kolejną ważną kwestią, którą zajmuje się zespół dr. Rullhusena, są odpady jądrowe. Jedną z koncepcji, nad którą pracują naukowcy, jest transmutacja, w której „najgorsze izotopy” są wydobywane z odpadów jądrowych i przeobrażane w izotopy albo stabilne, albo o krótszym okresie półtrwania. Dokładne dane dotyczące neutronów są także niezbędne do opracowania sposobów zmniejszenia ilości odpadów powstających przede wszystkim w reaktorze.

Jednak prace Działu Fizyki Neutronów nie ograniczają się do sfery energii jądrowej, ale obejmują dziedziny tak różne, jak medycyna i archeologia. Dział jest partnerem w projekcie pod nazwą „Urok starożytności” („Ancient charm”), w którym Celina wykorzystywana jest do analizowania pierwiastków znajdujących się w starożytnych przedmiotach. W tym celu stosowana jest technika nazywana analizą wychwytywania rezonansu neutronowego (neutron resonance capture analysis - NRCA). Polega ona na umieszczeniu starożytnego przedmiotu na torze ruchu neutronów z akceleratora i wnioskowaniu, na podstawie analizy energii neutronów wychwyconych przez przedmiot, z jakich pierwiastków jest on zrobiony - każdy pierwiastek wylapuje neutrony o konkretnej energii.

Jest to technika nieniszcząca, dzięki czemu ma olbrzymią przewagę nad innymi technikami analitycznymi, wymagającymi często pobrania próbki z obiektu badania. Przy pomocy tej techniki archeolodzy mają nadzieję dowiedzieć się więcej o sposobach wyrabiania tych przedmiotów przez naszych przodków i w ten sposób pomogą nam określić najlepsze sposoby ich konserwacji.

Co więcej, technika ta może służyć do wykrywania fałszyfikatów. W trakcie jednego z badań analizowano skład brązowych posążków uważanych za etruskie oraz przedmiotów rzekomo etruskiego pochodzenia, wobec których istniały podejrzenia, że są sfałszowane. W tym wypadku najważniejszą sprawą była zawartość cynku w posążku, ponieważ znany jest fakt, że etruskie oryginały zawierają niezwykle mało cynku w porównaniu z brązami produkowanym później przez Rzymian. Analizy w akceleratorze Celina ujawniły, że tak było w tym przypadku - ilość cynku w wielu przedmiotach określanych przez ekspertów jako prawdopodobne fałszyfikaty była wyższa.

Prace prowadzone przy pomocy urządzenia Celina są uzupełniane pomiarami w drugim akceleratorze, którym dysponuje Dział, akceleratorze Van de Graaffa, gdzie powstają neutrony prawie monoenergetyczne. Są one wykorzystywane do badania procesu rozszczepiania jąder atomowych: rozpadu ciężkich jąder wskutek bombardowania ich neutronami, będącego źródłem energii jądrowej.

Innym bardzo ważnym obszarem są standardy reakcji jądrowych, na przykład wzajemnego oddziaływania neutronów i izotopu boru 10, które znalazło zastosowanie w medycynie - w terapii borowo-neutronowej. Metoda ta, w dużym stopniu opracowana w należącym do WCB Instytucie Energii w Petten w Niderlandach, polega na wprowadzaniu do organizmu pacjenta z guzem nowotworowym izotopów boru 10 i wystrzeliwaniu w jego stronę wiązki neutronów, kiedy atomy boru zgromadzą się w komórkach nowotworowych. Powoduje to rozpad atomu boru na dwie cząsteczki i uwolnienie cząstki alfa, która niszczy komórkę rakową.

Pomiary przeprowadzane w akceleratorze Celina charakteryzują się niezwykle wysoką rozdzielczością, co sprawia, że urządzenie to jest bardzo atrakcyjne dla zespołów badawczych z całej Europy i spoza jej granic. Dzięki finansowanemu ze środków UE projektowi „Pomiary danych neutronowych” („Neutron data measurements” - Nu-dame) zespoły badawcze z całej Europy mogą przyjechać na pewien czas do IRMM i przeprowadzić wybrane przez siebie doświadczenia związane z takimi dziedzinami, jak zarządzanie odpadami radioaktywnymi, technologia jądrowa i bezpieczeństwo reaktorów jądrowych.

*Na podstawie informacji zebranych przez CORDIS
Wiadomości podczas zwiedzania IRMM
Bliższe informacje są dostępne na stronie internetowej
www.irmm.jrc.be*

Nowy system określania bezpieczeństwa opakowań do żywności

Chociaż oczekujemy, że materiały opakowaniowe do artykułów spożywczych będą chronić naszą żywność i utrzymywać jej świeżość przed spożyciem, mogą przedstawiać się do niej dodatki znajdujące się w opakowaniach z tworzyw sztucznych, papieru, szkła i kartonu.

Obecnie naukowcy z Fraunhofer-Institut für Verfahrenstechnik und Verpackung (IW, Instytut Fraunhofer ds. inżynierii procesowej i pakowania) razem z dziewięcioma partnerami przemysłowymi uczestniczącymi w projekcie Foodmigrasure finansowanym ze środków UE, opracowali model matematyczny do określania ilości takich dodatków dostających się do naszej żywności.

Naukowcy opracowali swój model matematyczny w większym stopniu na podstawie badania prawdziwych artykułów żywnościowych niż imitujących je substancji. Zwykle przygotowuje się specjalnie losowe próbki żywności i poddaje je badaniom chemicznym w laboratorium. Potem, w celu uproszczenia tych analiz, osoby przeprowadzające badania zastępują środki spożywcze zalecanymi w przepisach prawa modelowymi substancjami imitującymi żywność takimi jak oliwa z oliwek i mieszaniny wody z kwasem octowym lub alkoholem.

„Jednak przekonaliśmy się, że zwykle nie można wyciągać wniosków dotyczących

stałych produktów żywnościowych na podstawie wyników uzyskanych w badaniach z płynnymi substancjami imitującymi żywność” - powiedział koordynator projektu dr Roland Franz z IVV.

„W wielu przypadkach zanieczyszczenie żywności jest większe niż uważaliśmy do tej pory, a to wymaga kosztownego wycofywania produktów” - dodał.

Dziesięciu partnerów projektu, będących posiadaczami jedyne na świecie systematycznego zbioru takich danych, uznało, że nowa procedura dostarczyła wiarygodne wyniki

„Na podstawie tych danych opracowaliśmy różne modele. Jeden pokazuje sposób rozchodzenia się tych dodatków w tworzywach sztucznych. Inny przedstawia, ile z tych substancji przechodzi z materiału opakowaniowego z tworzywa sztucznego do artykułu żywnościowego, do sera na przykład, na powierzchni styku. Trzeci model opisuje sposób rozchodzenia się tych cząsteczek w samym artykule żywnościowym” - wyjaśnił dr Franz.

Następnie badacze opracowali wzór sumujący te modele.

Uwzględnia on nie tylko strukturę danego środka spożywczego, na przykład zawartość tłuszczu i konsystencję, ale także typ zastosowanego materiału opakowaniowego z tworzywa sztucznego, różne dodatki oraz przeciętną ilość tego artykułu rzeczywiście spożywaną przez konsumentów.

Teraz ten sam wzór może być wykorzystywany raz do obliczania ilości dodatków pochodzących z opakowania występujących w serze, a innym razem do określania tego samego dla mięsa czy soku pomarańczowego.

Zdaniem dr. Franza koszt badania wspomaganego komputerowo jest o wiele niższy niż badania laboratoryjnego, a wyniki są o wiele dokładniejsze.

Model ten, kiedy zostanie wprowadzony, będzie w stanie zwiększyć bezpieczeństwo produktu i żywności dla konsumentów europejskich.

*Na podstawie informacji uzyskanych z Fraunhofer-Gesellschaft”
Blizsze informacje są dostępne na stronie internetowej:
<http://www.foodmigrasure.com>*

Partnerzy projektu UE pracują nad technologią nowej generacji w opiece nad osobami w podeszłym wieku

Konsorcjum 20 partnerów z europejskich uniwersytetów, organów publicznych i firm prywatnych łączy siły, aby opracować technologię nowej generacji, która pozwoli starszym osobom na samodzielne życie w swych własnych domach.

Celem częściowo finansowanego przez UE projektu „Programowalne inteligentne środowiska wspomagające Europejczyków w podeszłym wieku” („Service orientated programmable smart environments for older Europeans” - Soprano) jest rozwój usług opartych na technologiach informacyjnych (IT), które będą pomagać w niezależnym życiu osób starszych, poprawiać jakość

ich życia oraz przyczyniać się do rozwiązania kwestii starzenia się populacji w Europie.

Mikę Hodges, dyrektor ds. B + R w Tunstall prywatnej firmie będącej liderem projektu badawczego, powiedział: „W sytuacji coraz szybszego starzenia demograficznego w całej Europie najnowsze rozwiązania systemów teleopieki i tele zdrowia odegrają decydującą rolę w zmniejszaniu rosnącej presji na służby świadczące opiekę zdrowotną. Tunstall jest dumna z tego, że może prowadzić tak nowatorski projekt zajmujący się tymi kluczowymi zagadnieniami”.

Partnerzy projektu UE pracują nad technologią nowej generacji w opiece nad osobami w podeszłym wieku

Partnerzy projektu pokażą, jak systemy teleopieki, IT oraz komunikacja bezprzewodowa mogą być zastosowane do opracowania nowych modeli pomocy, opieki i wsparcia na bazie środowiskowej. Badacze mają nadzieję na poszerzenie globalnej wiedzy na temat semantycznych technologii informacyjnych, lokalizacji z wykorzystaniem technologii identyfikacji radiowej (RFLD), zdalnej diagnostyki oraz architektur radarowych i integracyjnych. Realne możliwości zastosowania tych technologii na dużą skalę w rzeczywistych warunkach domowych przetestuje 600 użytkowników.

Partnerzy projektu mają dwa zadania: opracowanie nowych sposobów wprowadzenia technologii wspierających oraz systemów teleopieki i telezdrowia do domów użytkowników w celu udzielania pomocy; oraz rozpoznanie trudności motorycznych, senso-rycznych i kognitywnych, z jakimi zmagają się starsze osoby, a także zbadanie najlepszych wzrokowych, głosowych i czuciowych form komunikacji z użytkownikami.

Dzięki połączeniu technologii wspierających z zaawansowanymi systemami teleopieki i telezdrowia uczestnicy projektu Soprano mają nadzieję na stworzenie środowiska domowego funkcjonującego sieciowo. Zintegrowane urządzenia i przyrządy będą wspierać użytkowników w wykonywaniu codziennych czynności, a nowoczesne systemy teleopieki i telezdrowia będą monitorować ich zdrowie i samopoczucie oraz gwarantować udzielenie pomocy, gdy zajdzie taka potrzeba.

Mikę Hodges dodał: „To bezpośrednie i całodobowe wsparcie zapewniane za pośrednictwem systemów teleopieki stanowi efektywną kosztowo alternatywę dla tradycyjnej opieki, a jednocześnie gwarantuje użytkownikom otrzymanie niezbędnej pomocy w warunkach, w jakich czują się najlepiej - we własnym domu”.

*Na podstawie informacji uzyskanych od Tunstall
Blizsze informacje są dostępne na stronie internetowej:
<http://www.tunstall.co.uk>*

AGENDA 21 Rozdział 25

Międzynarodowa współpraca na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju koncentruje się przede wszystkim na aktywnym udziale przedstawicieli Polski w realizacji zadań programowych międzynarodowych organizacji, których Polska jest członkiem. Należą do nich przede wszystkim organizacje systemu Narodów Zjednoczonych oraz Unia Europejska, a także szereg innych organizacji i instytucji, działających na arenie międzynarodowej. Istotne znaczenie ma również rozwijanie współpracy dwustronnej z poszczególnymi państwami, z którymi łączy Polskę dobre stosunki gospodarcze i polityczne.

Do najważniejszych organizacji i instytucji międzynarodowych, w działalność których aktywnie angażuje się Polska, należą między innymi:

Komisja Rozwoju Zrównoważonego Narodów Zjednoczonych (UNCSD)

UNCSD powołana została przez Zgromadzenie Ogólne NZ w roku 1993, w celu koordynacji globalnej realizacji zasad rozwoju zrównoważonego, określonych w Deklaracji Szczytu Ziemi

Środowisko i Rozwój (UNCED), oraz w 2500 rekomendacjach, zawartych w 40 rozdziałach AGENDY 21, stanowiącej załącznik do Deklaracji z Rio. W roku 2003 Komisja przyjęła wieloletni plan pracy, podzielony na tematyczne, dwuletnie cykle. Pierwszy cykl (2004/2005) poświęcony był sprawom zaopatrzenia w wodę, sanitacji i osadnictwa. Drugi cykl (2006/2007) poświęcony będzie energii dla rozwoju zrównoważonego, zrównoważonemu rozwojowi przemysłu, zmianom klimatu i zanieczyszczeniom atmosfery.

Polska od początku aktywnie uczestniczy w pracach UNCSD, systematycznie przygotowuje raporty tematyczne (Profile krajowe) oraz raporty zbiorcze z realizacji AGENDY 21. Ostatni taki raport został przygotowany w roku 2002 i przedstawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na Szczycie Ziemi w Sprawie Rozwoju Zrównoważonego (WSSD) w Johannesburgu. Przedstawiciele Polski już dwukrotnie (w latach 1994 i 1997) wybierani byli na stanowisko Wiceprzewodniczącego i Członka Biura Komisji, a także na podobną funkcję w Komitecie Całości Sesji Specjalnej Rio+5 Zgromadzenia Ogólnego NZ.

AGENDA 21

Rozdział 25

Program Środowiska Narodów Zjednoczonych (UNEP)

Program Środowiska Narodów Zjednoczonych powołany został przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w wyniku rekomendacji Szczytu Ziemi – Człowiek i Jego Środowisko, który odbył się w Sztokholmie w 1972 r. Sekretariat UNEP zlokalizowano w Nairobi w Kenii. Podstawowym zadaniem UNEP jest monitorowanie stanu środowiska globalnego, publikowanie okresowych raportów i prognoz ekologicznych, inicjowanie prawnych instrumentów ochrony środowiska, koordynowanie globalnych i regionalnych programów i projektów, w tym programów pomocy dla krajów rozwijających się oraz współzarządzanie środkami finansowymi przeznaczonymi na realizację w/w zadań (m.in. Globalnym Funduszem Ekologicznym – GEF).

Polska od roku 1997 jest członkiem Rady Zarządzającej UNEP i uczestniczy w corocznych spotkaniach tej Rady, a od 2000 r. również uczestniczy w Globalnym Ministerialnym Forum Ekologicznym, którego spotkania odbywają się równolegle z sesjami Rady. Aktywność przedstawicieli Polski na forum UNEP zaowocowała wieloma projektami realizowanymi w kraju i w Europie Środkowej przez polskie instytucje ze środków tego Programu oraz, na wniosek UNEP, ze środków Globalnego Funduszu Ekologicznego (GEF).

Europejska Komisja Gospodarcza Narodów Zjednoczonych (UNECE)

Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych, w celu polepszenia współpracy gospodarczej powołało w latach 50. regionalne komisje gospodarcze, w tym UNECE, zlokalizowaną w Genewie. Swym zasięgiem geograficznym UNECE obejmuje całą Europę, republiki byłego Związku Radzieckiego oraz USA i Kanadę. Po Szczycie Ziemi w Sztokholmie w 1972 r. do agendy UNECE włączona została ochrona środowiska, początkowo w zakresie ograniczania transgranicznego przenoszenia zanieczyszczeń powietrza na duże odległości w Europie, a następnie w zakresie ochrony wód międzynarodowych, transgranicznych aspektów ocen oddziaływania na środowisko, transgranicznych aspektów awarii przemysłowych oraz udziału społecznego w procesach decyzyjnych. UNECE inicjuje również szereg regionalnych projektów i programów, a w tym program *Środowisko Dla Europy* obejmujący odbywające się co 3-4 lata Paneuropejskie Konferencje Ministrów Środowiska, podczas których przyjmowane są kolejne regionalne inicjatywy, między innymi program *Środowisko i Zdrowie*, program *Woda i Zdrowie*, program *Transport i Środowisko*.

Polska jest bardzo aktywna na forum Komitetu Polityki Ekologicznej UNECE, uczestnicząc w pracach

wszystkich grup ekspertów i organów pomocniczych regionalnych konwencji i protokółów, co pozwala na odpowiednio wcześnie przygotowanie się do nowych zobowiązań, kształtowanie tych zobowiązań oraz promocję osiągnięć nauki i techniki polskiej na tym forum. W roku 2004, przedstawiciel Ministerstwa Środowiska wybrany został na stanowisko Wiceprzewodniczącego i Członka Biura Komitetu Polityki Ekologicznej UNECE. Przygotowaniami do kolejnej, szóstej Paneuropejskiej Konferencji Ministrów Środowiska w roku 2007 w Belgradzie kieruje Grupa Wyższych Urzędników, w pracach której również uczestniczy przedstawiciel Ministra Środowiska.

Forum Leśne Narodów Zjednoczonych (UNFF)

Światowy Szczyt Narodów Zjednoczonych – Środowisko i Rozwój (UNCED) przyjął, między innymi, tzw. *Zasady Zrównoważonej Gospodarki Leśnej* oraz zalecał Zgromadzeniu Ogólnemu NZ stworzenie warunków do rozpoczęcia międzynarodowych negocjacji na temat globalnej umowy o ochronie lasów. Wobec bardzo istotnych różnic interesów krajów eksportujących i importujących drewno oraz krajów pragnących chronić lasy nie udało się do chwili obecnej wypracować w trakcie negocjacji satysfakcjonujących wszystkie strony rozwiązań, które stanowiłyby podstawę merytoryczną przyszłej konwencji.

Polska od początku popiera ideę stworzenia globalnych ram prawnych ochrony lasów, w drodze kompromisu godząc się na rozwiązania regionalne, jednak zawsze prawnie obowiązujące. Delegacje Polski, w tym na szczeblu ministrów, biorą udział we wszystkich globalnych i regionalnych negocjacjach procesu, jednocześnie promując polskie rozwiązania zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony lasów.

Światowa Organizacja Handlu (WTO)

Światowa Organizacja Handlu powołana została przez Zgromadzenie Ogólne NZ w celu normalizacji międzynarodowego przepływu surowców, towarów i usług oraz likwidacji barier dla swobodnego ich przepływu. W wyniku tzw. *rundy urugwajskiej* przyjęte zostało *Porozumienie Globalne o Handlu i Taryfach (GATT)* oraz *Porozumienie o Usługach (GATS)*. Na początku lat 90. zorientowano się, że wobec ograniczenia barier celnych i podatkowych, istotną barierą mogą stanowić wielostronne umowy ekologiczne. Ustanowiony został, w strukturze WTO, Komitet Handlu i Środowiska (CTE WTO), który decyduje o sprawach spornych występujących na styku liberalizacji przepływu dóbr i usług (GATT), a ograniczeniami ekologicznymi (MEAs). Na dzień dzisiejszy podstawową sprawą sporną są rządowe subsydia do eksportu towarów rolniczych i zasobów naturalnych.

AGENDA 21

Rozdział 25

W pracach Komitetu uczestniczą przedstawiciele Ministra Środowiska oraz Ministra Gospodarki, który koordynuje współpracę z WTO. Polska, nie będąc potęgą gospodarczą, prezentuje swe poglądy i interesy poprzez Komisję Europejską, która reprezentuje Unię Europejską w tej organizacji.

Światowa Organizacja Meteorologiczna (WMO)

Wobec faktu, że zjawiska meteorologiczne i zmiany pogody wykraczają poza granice państw, jeszcze w okresie międzywojennym powołano Międzynarodową Organizację Meteorologiczną (IMO), która swym zasięgiem obejmowała ówczesne państwa europejskie. Po ustanowieniu Organizacji Narodów Zjednoczonych, IMO została przekształcona w Światową Organizację Meteorologiczną (WMO) z siedzibą w Genewie. Obserwacje meteorologiczne prowadzone są poprzez *Globalny System Obserwacji*, transmisje danych poprzez *Globalny System Łączności*, natomiast przetwarzanie, przechowywanie i rozpowszechnianie danych i informacji poprzez *Globalny System Przetwarzania i Rozpowszechniania Danych*.

Polska należy do WMO od początku istnienia tej organizacji, reprezentowana przez dyrektora polskiej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej (dyrektora IMGW), pełniącego funkcję Stałego Przedstawiciela Polski w WMO. Przez kilka kolejnych 4-letnich kadencji dyrektor IMGW był członkiem Komitetu Wykonawczego WMO. Dzięki pomocy WMO Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej został wyposażony w nowoczesny sprzęt do zbierania i przetwarzania danych oraz łączności, a pracownicy polskiej służby hydrologiczno-meteorologicznej korzystali z kursów i szkoleń w przodujących technologicznie ośrodkach zagranicznych. Polska przyjmuje również stażystów z krajów rozwijających się oraz z krajów będących w okresie transformacji.

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD)

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju została powołana na mocy *Konwencji o OECD*, którą podpisało w 1960 roku i następnie ratyfikowało 16 najbardziej rozwiniętych państw świata. Dziś do OECD należy już 30 państw, a w organizacji trwa obecnie dyskusja na temat możliwości dalszego rozszerzenia. Polska uzyskała status obserwatora w OECD w roku 1994, a od listopada 1996 została jej pełnoprawnym członkiem. Celem OECD jest wspieranie rozwoju gospodarczego oraz uzgadnianie wspólnych polityk sektorowych przez kraje członkowskie. Ochrona środowiska pojawiła się w agendzie organizacji na początku lat 70. Ustanowiono wtedy Komitet Środowiska (1971), który został przekształcony w istniejący do dzisiaj Komitet Polityki Ekologicznej (EPOC). Już w 1972 OECD zdefiniowała

zasadę *zanieczyszczający płaci*, stanowiącą podstawę polityki ekologicznych państw członkowskich. Jednym z najważniejszych pól działania organizacji są tzw. *Przeglądy koleżeńskie (peer reviews)* różnych dziedzin życia gospodarczego, w tym przeglądy ekologiczne państw. Pierwszy przegląd ekologiczny Polski zakończony został w roku 1995 i był podstawą przyjęcia Polski do OECD. Drugi przegląd ekologiczny zakończony został w roku 2003 i wykazał, że na tle innych państw członkowskich Polska dokonała dużego postępu w poprawie stanu środowiska. Ciągłe jednak pozostajemy w tyle za większością krajów OECD pod względem efektywności ekonomiczno-ekologicznej gospodarki, wyrażającej się między innymi niskimi wskaźnikami energochłonności i materiałochłonności produkcji przemysłowej.

Polska bardzo aktywnie uczestniczy w pracach Komitetu Polityki Ekologicznej OECD, przede wszystkim w programach pomocy dla krajów nie-członkowskich, wspierając finansowo i rzeczowo działania OECD na rzecz krajów Europy Wschodniej, Kaukazu i Azji Centralnej (Kraje EECCA). Od roku 2002 Polska wsparła działania OECD w tym regionie na kwotę ponad 200 tys. EUR, organizując między innymi szkolenia inspektorów ochrony środowiska oraz szkoleń administrację tych krajów w zakresie ustanawiania i działania funduszy ekologicznych. Polska wsparła finansowo również program przeglądów ekologicznych w krajach nie-członkowskich. Wychodząc naprzeciw technicznym problemom OECD i biorąc pod uwagę przypadający na jesień 2006 jubileusz 10-lecia naszego członkostwa, Polska zaprosiła jesienną sesję EPOC do Krakowa w dniach 25–27 października 2006. Będzie to historycznie pierwsza sesja Komitetu poza Paryżem.

Pakt Północno Atlantycki (NATO)

Ministerstwo Środowiska koordynuje współpracę z Komitetem NATO ds. Środowiska i Społeczeństwa (CCMS) od 1993 roku na prośbę Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Do zadań Komitetu należy w szczególności podejmowanie działań mających na celu: redukcję wpływu operacji wojskowych na środowisko, prowadzenie regionalnych studiów z uwzględnieniem działań transgranicznych, zapobieganie konfliktom na tle niedostatku zasobów oraz wskazywanie na potencjalne zagrożenia środowiskowe i społeczne, które mogą prowadzić do zakłóceń gospodarczych, kulturowych lub politycznych.

W 2005 r. zakończone zostało studium pilotażowe prowadzone w ramach CCMS przez Uniwersytet Warszawski, dotyczące form edukacji ekologicznej w siłach zbrojnych i ich wpływu na kształtowanie podstaw prośrodowiskowych. Podczas wiosennego posiedzenia CCMS w roku 2005 Komitet zaakceptował propozycję Państwowego Instytutu Geologicznego przygotowania następnego studium dotyczącego podziemnego magazynowania ropy naftowej w wy-sadach solnych.

AGENDA 21

Rozdział 25

Międzynarodowa Komisja Wielkich Zapór (ICOLD)

Od połowy lat 70. Polska jest członkiem Międzynarodowej Komisji Wielkich Zapór, w której reprezentowana jest przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Z tego tytułu Ministerstwo Środowiska wpłaca roczną składkę do budżetu ICOLD w wysokości 5,3 tys. EUR, otrzymując w zamian dostęp do najnowszych publikacji z zakresu budowy i bezpieczeństwa obiektów piętrzących. Polska uczestniczy również w cyklicznych kongresach ICOLD.

Międzynarodowa Sieć Organizacji Zlewniowych (RIOB)

Z inicjatywy organizacji zlewniowych Francji i Polski, wspieranych przez francuskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych, powołana została do życia Międzynarodowa Sieć Organizacji Zlewniowych, której Sekretariat zlokalizowano w Paryżu. Do sieci przystąpiły organizacje zlewniowe (regionalne zarządy wodne) z Francji i innych krajów francuskojęzycznych (bez Szwajcarii), z krajów latynoskich i z Polski. Jak dotąd nie przystąpiły do RIOB organizacje z krajów anglojęzycznych, niemieckojęzycznych, krajów Europy Środkowej, krajów EECCA, Azji i Afryki (poza strefą wpływów kulturowych Francji).

IV Kongres RIOB został zorganizowany w roku 2000 w Polsce (Zakopane), w wyniku czego Polska przewodniczyła RIOB przez 2 lata. W roku 2004 z inicjatywy Francji i Polski, powołana została Europejska Sieć Organizacji Zlewniowych (ERIOB). Kongres założycielski ERIOB odbył się we wrześniu 2004 roku w Krakowie, a jej pierwszym Przewodniczącym został przedstawiciel Polski.

Regionalne Centrum Ekologiczne dla Europy Środkowej i Wschodniej (REC)

Regionalne Centrum Ekologiczne na Europę Środkową i Wschodnią zostało założone w 1990 roku przez Rząd Stanów Zjednoczonych, Komisję Europejską i Rząd Węgier, jako międzynarodowa fundacja, z siedzibą początkowo w Budapeszcie, a od połowy lat 90. w Sztetendré. Misją REC jest pomoc w rozwiązywaniu problemów ochrony środowiska w Europie Środkowej i Wschodniej. Centrum realizuje swoją misję, wspierając współpracę pomiędzy organizacjami działającymi w ochronie środowiska poprzez wspieranie swobodnej wymiany informacji oraz udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących ochrony środowiska. REC ma biura krajowe w 16 krajach-beneficjentach, którymi są: Albania, Bułgaria, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czechy, Estonia, Jugosławia, Litwa, Łotwa, Macedonia, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Węgry i Turcja.

Polska jest sygnatariuszem Karty REC od 1996 r. Działalność REC opiera się na Karcie REC podpisanej przez 28 krajów i Komisję Europejską. Funkcję zarządzającą i decyzyjną w REC pełni Zgromadzenie Ogólne i Rada Dyrektorów. Obecnie Polska nie ma swego przedstawiciela w Radzie Dyrektorów. Mimo tego bardzo aktywnie działa polskie Biuro REC, wspomagając kontakty administracji, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, jak również inicjując projekty samorządowe i pozarządowe oraz promując partnerstwo publiczno-prywatne w projektach ochrony środowiska.

Szczególną rolę w uzgadnianiu wspólnej polityki spełniają cykliczne konferencje ministrów ochrony środowiska państw europejskich, byłych republik Związku Radzieckiego oraz Stanów Zjednoczonych i Kanady. Polska od początku aktywnie uczestniczy w pracach Paneuropejskiej Konferencji Ministrów Ochrony Środowiska, przyjęła lub podpisała wszystkie przedstawione tam umowy i programy, a także wspiera finansowo i rzeczowo proces EAP poprzez EAP Task Force. Pierwsza Konferencja Ministrów odbyła się w byłej Czechosłowacji w Dobrzyszu. Przyjęto wówczas raport o stanie środowiska w Europie, będący podstawą do opracowania programu *Środowisko Dla Europy (EFE)* oraz *Planu Działań Ekologicznych (EAP)*, które przyjęto podczas drugiej Konferencji w 1993 roku w Lucernie. Podczas trzeciej Konferencji w Sofii w 1995 roku ministrowie podjęli cały szereg inicjatyw sektorowych (transport, energetyka, zdrowie), zwanych *inicjatywami sofijskimi*. Szczególnie ważną była piąta Konferencja Ministrów w Aarhus w Danii w roku 1998, podczas której przyjęto trzy protokoły do *Konwencji Genewskiej o transgranicznym przemieszczaniu zanieczyszczeń powietrza na duże odległości w Europie* oraz *Konwencję o społecznym dostępie do informacji, podejmowania decyzji i sądownictwa (Konwencja z Aarhus)*. Konferencja w Aarhus uzgodniła, że priorytetowym regionem dla Europy będzie region EECCA, dla którego jednostką wdrożeniową będzie Zespół Zadaniowy EAP, z sekretariatem zlokalizowanym w OECD. Duże znaczenie miała także ostatnia Konferencja Ministrów w Kijowie w 2004 r., na której przyjęto *Konwencję o ochronie i rozwoju zrównoważonym Karpat*, *Protokół o odpowiedzialności cywilnej do Konwencji wodnej* i do *Konwencji o awariach przemysłowych*, *Protokół o rejestrach uwalniania i przenoszenia zanieczyszczeń (PRTR)* do *Konwencji z Aarhus*, oraz *Protokół w sprawie strategicznych ocen oddziaływania na środowisko do Konwencji z Espoo* i do *Konwencji z Aarhus*. Konferencja przyjęła również *Strategię Rozwoju Zrównoważonego Dla Krajów EECCA* oraz *Strategię Gospodarki Wodnej dla tego regionu*. Kolejna szósta Konferencja odbędzie się w Belgradzie w 2007 r. Już teraz Komitet Polityki Ekologicznej UNECE (CEP) zdecydował, że Konferencja ta poświęcona zostanie ocenie wdrażania decyzji poprzednich Konferencji, nie będą na niej natomiast przyjmowane żadne nowe zobowiązania.

AGENDA 21

Rozdział 25

Na podobnych zasadach, co Paneuropejska Konferencja Ministrów Ochrony Środowiska, przebiega proces uzgodnień polityki ochrony lasów w Europie, z tą różnicą, że biorą w nim udział ministrowie odpowiedzialni za gospodarkę leśną w swych krajach (w Polsce jest to również Minister Środowiska, podobnie jak w Austrii). Polska uczestniczy w tym procesie od początku, będąc jednym z czterech (wymienionych) krajów wiodących. Obecnie przewodniczy Konferencji, a jej sekretariat (*Liaison Unit*), znajduje się w strukturze resortowej. W roku 2007 w Warszawie, zostanie zorganizowana kolejna Konferencja Ministrów, podczas której Polska przekaże przewodnictwo Norwegii.

Ważnym polem aktywności międzynarodowej Polski jest udział jej przedstawicieli w pracach nad formułowaniem i uzgadnianiem konwencji, protokołów i aneksów odnoszących się do spraw związanych z ochroną środowiska i rozwojem zrównoważonym. Polska jest stroną kilkudziesięciu konwencji, w tym wszystkich globalnych MEAs, wykazując duże zaangażowanie w realizacji wynikających z nich zobowiązań.

Współpraca dwustronna rozwijana z poszczególnymi państwami, z którymi Polskę łączą dobre stosunki gospodarcze i polityczne, ma przede wszystkim na celu:

- zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego na granicach kraju, tzn. przeciwdziałanie importowi zanieczyszczeń, ograniczenie eksportu zanieczyszczeń, ograniczenie ryzyka i skutków awarii przemysłowych oraz kontrolę inwestycji po obu stronach granicy;
- umacnianie dwustronnych kontaktów z krajami sąsiadującymi na poziomie rządowym, resortowym, regionalnym (województwa) i lokalnym (samorządy);
- wymianę doświadczeń i uzgadnianie stanowisk w ramach Unii Europejskiej, w tym pozyskiwanie sojuszników dla stanowisk Polski;
- ułatwianie i obniżanie kosztów realizacji zobowiązań Polski i partnerów, wynikających z umów wielostronnych;
- pozyskiwanie środków inwestycyjnych i pomocy z zagranicy do realizacji projektów i programów ekologicznych, podnoszenie kwalifikacji oraz rozwijanie badań naukowych;
- promocję polskiej myśli technicznej, rozwiązań organizacyjnych i prawnych oraz dóbr i usług w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska.

Do grupy państw, z którymi Polska nawiązała szczególnie efektywną współpracę w sprawach związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem należą między innymi:

Republika Federalna Niemiec

Współpraca z RFN jest zdecydowanie najbardziej rozwinięta i o najszerszym zakresie merytorycznym z wszystkich form współpracy dwustronnej Polski w ochronie środowiska. Podstawę prawną tej współpracy tworzą:

- Traktat między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z dnia 17 czerwca 1991 r. Wynikiem Traktatu było powołanie Polsko-Niemieckiej Rady Ochrony Środowiska na szczeblu Ministrów;
- Umowa między RP i RFN o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, podpisana w Warszawie w dniu 19 maja 1992 r.;
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy w dziedzinie ochrony środowiska, podpisana w Schwerin w dniu 7 kwietnia 1994 r.;
- Porozumienie między Ministrem Środowiska RP i Federalnym Ministrem Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów RFN w sprawie realizacji wspólnych projektów w dziedzinie ochrony środowiska, podpisane w Warszawie w dniu 2 lutego 2005 r.

Ponadto wynegocjowany został tekst umowy o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym. Podpisanie tego dokumentu planowane jest podczas spotkania Rady Polsko-Niemieckiej, w dniu 10 kwietnia 2006 w Dreźnie.

Republika Czeska

Współpraca z Republiką Czeską opiera się o następujące dokumenty prawne:

- Umowa między Rządem RP i Rządem Republiki Czeskiej o współpracy w dziedzinie ochrony środowiska z dnia 15 stycznia 1998 r., podpisana w Pradze;
- Umowa między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Czechosłowackiej o współpracy w gospodarce wodnej na wodach granicznych, podpisana w Pradze jeszcze w 1958 roku (wciąż obowiązująca mimo podziału Czechosłowacji).

Na końcowym etapie negocjacji jest umowa o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym.

Republika Słowacka

Współpraca z Republiką Słowacką opiera się o następujące umowy:

- Umowa między Rządem RP i Rządem Republiki Słowackiej o współpracy w dziedzinie ochrony środowiska z 18 sierpnia 1994 r.;

AGENDA 21

Rozdział 25

- Umowa między Rządem RP i Rządem RS o gospodarce wodnej na wodach granicznych, podpisana w Warszawie w dniu 14 maja 1997 r.;
- Porozumienie między Ministrem Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa RP i Ministrem Rolnictwa RS o współpracy w dziedzinie leśnictwa, podpisane w Tatrzańskiej Jaworzynie 17 lipca 1997 r.

W ramach ostatniej wymienionej umowy, w kwietniu 2005 odbyło się spotkanie ekspertów, poświęcone katastrofalnym włotrołomom w Tatrach Słowackich. Z Republiką Słowacką prowadzone są również wspólne działania w ochronie przyrody, między innymi na terenie Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery *Karpaty Wschodnie*. Rozwinięta jest też współpraca graniczna parków narodowych.

Ukraina

Podstawą prawną współpracy Polski z Ukrainą są:

- Umowa między Rządem RP a Rządem Ukrainy o współpracy w dziedzinie ochrony środowiska z 24 stycznia 1994 r.;
- Porozumienie między Ministrem Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa a Ministerstwem Ochrony Środowiska Naturalnego Ukrainy w sprawie obrotu odpadami niebezpiecznymi z 24 stycznia 1994 r.;
- Umowa między Rządem RP a Rządem Ukrainy o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, podpisana w Kijowie w dniu 10 października 1996 r.

W latach 1994–1996 obowiązywała umowa o współpracy pomiędzy MOŚNiL a Państwowym Komitetem Geologii i Wykorzystania Złóż Ukrainy. Podobna umowa została wynegocjowana w 2004 roku i zakłada się, że w roku 2006 zostanie podpisana. Nawiązana została także współpraca z Ministerstwem Gospodarki Leśnej Ukrainy, czego wyrazem było podpisanie wspólnej deklaracji. Wciąż trwają negocjacje ostatecznego tekstu stosownego porozumienia. Ponadto pod patronatem UNEP i UNESCO, przedstawiciele Polski, Ukrainy i Republiki Słowackiej podpisali porozumienie w sprawie utworzenia Fundacji Ochrony Różnorodności Biologicznej Karpat Wschodnich. Na mocy trójstronnego porozumienia utworzono Międzynarodowy Rezerwat Biosfery *Karpaty Wschodnie*. Negocjowane jest aktualnie porozumienie resortów środowiska Polski, Ukrainy i Republiki Słowackiej o współpracy w tym rezerwacie.

Litwa

Współpraca dwustronna z Litwą przebiega bardzo harmonijnie, w oparciu o:

- Porozumienie między Ministrem OŚNiL RP a Departamentem Ochrony Środowiska Re-

publiki Litewskiej o współpracy w dziedzinie ochrony środowiska, z 1992 r., do którego co dwa lata przyjmowane są zaktualizowane programy robocze. Ostatni, na lata 2005/2006 został przyjęty podczas wizyty Ministra Środowiska Polski w Wilnie w grudniu 2004 r.;

- Porozumienie między Ministrem OŚNiL RP a Ministerstwem Gospodarki Leśnej Republiki Litewskiej o współpracy w dziedzinie leśnictwa z 13 grudnia 1995 r.;
- Umowę między Rządem RP a Rządem RL o realizacji Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, podpisaną w Warszawie 24 maja 2004 r.

Dotychczasowa współpraca na wodach granicznych (o długości 23 km), przebiega zgodnie z zapisami Porozumienia z 1992 r. Wynegocjowany w 2004 roku projekt umowy, uwzględniający już wymagania *Ramowej Dyrektywy Wodnej UE* oczekuje aktualnie na podpisanie.

Republika Włoska

Współpraca opiera się na umowie o współpracy gospodarczej, przemysłowej i naukowo-technicznej z 1974 r., w ramach której powołano w roku 1990 Grupę Roboczą ds. Środowiska. Wynegocjowany tekst Porozumienia o współpracy w ochronie środowiska (2003) jest obecnie przedmiotem badań strony włoskiej.

Hiszpania

Podczas wizyty w Polsce w kwietniu 2005 r. Ministra Środowiska Hiszpanii podpisany został List Intencyjny o Współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przyrody i wdrażania *Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000*. Planowana jest seria seminariów w tym zakresie w Hiszpanii i w Polsce.

Wielka Brytania

Mimo braku formalnej umowy, porozumienia, lub nawet listu intencyjnego, współpraca polsko-brytyjska w dziedzinach ochrony środowiska, ochrony przyrody i gospodarki wodnej jest bardzo ożywiona. Przyczyniają się do tego obustronne wizyty na szczeblu ministrów, sekretarzy i podsekretarzy stanu, wspólne poglądy i interesy na forum UE i organizacji międzynarodowych, jak również wspólne seminaria (organizowane cyklicznie) na poziomie eksperckim, w tym dla samorządów i przedsiębiorców z obu krajów.

Odrębną formą współpracy międzynarodowej jest wspieranie przez Polskę działań na rzecz zrównoważonego rozwoju w krajach rozwijających się. Do

AGENDA 21

Rozdział 25

roku 2004 Polska była biorcą pomocy netto. Dlatego wkład Polski w globalne działania, związane z realizacją MDGs był i ciągle pozostaje niewielki, chociaż dla beneficjentów polskiej pomocy zagranicznej, oferowanej przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Edukacji i Nauki, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz przez organizacje pozarządowe, miały istotne znaczenie, przede wszystkim ze względu na to, że była to pomoc nakierowana na bardzo konkretne cele i potrzeby biorców.

Na tle zobowiązań przyjętych w roku 1992 – o przeznaczaniu przez kraje rozwinięte 0,7 % ich PKB na pomoc dla krajów rozwijających się – Polska partycypacja na ten cel jest nieznaczna, ale systematycznie rośnie (poza regresem w latach 2002 i 2003), kształtując się na poziomie:

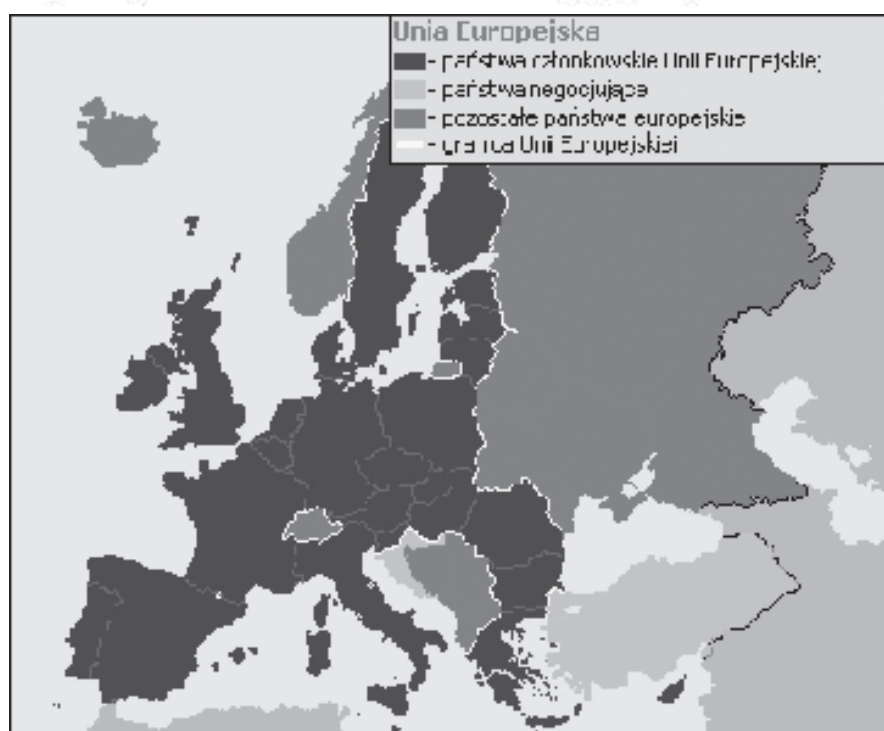
- w roku 2000 – 0,023 % PKB,
- w roku 2001 – 0,024 % PKB,
- w roku 2002 – 0,015 % PKB,
- w roku 2003 – 0,013 % PKB,
- w roku 2004 – 0,05 % PKB,
- w roku 2005 – 0,06 % PKB,

Zakłada się, że już w roku 2006 pomoc zagraniczna Polski wzrośnie do 0,1 % PKB (plan budżetu na rok 2006), a do roku 2010 osiągnie poziom 0,17 % PKB. Polska przyjęła w roku 2003 krajową *Strategię Polskiej Współpracy Na Rzecz Rozwoju* oraz ustanowiła struktury instytucjonalne do planowania i pozyskiwania środków oraz koordynacji kierunków i realizacji zadań tej pomocy (Departament Współpracy dla Rozwoju w strukturze MSZ). W *Strategii* określono następujące dziedziny, na których koncentrować się będzie udzielanie pomocy:

- ochrona zdrowia;
- edukacja i nauka;
- dostęp do wody pitnej;
- ochrona środowiska naturalnego;
- umacnianie struktur lokalnych;
- wspieranie instytucji demokratycznych;
- poprawa efektywności administracji publicznej;
- rozwój współpracy trans-granicznej;
- restrukturyzacja sektorowa.

Wymienione dziedziny, w całości pokrywają się z celami milenijnymi¹ z większością zadań określonych w *Planie Wdrożeń* z Johannesburgu. W latach 2002–2005 Polska zainicjowała i zrealizowała szereg działań dla krajów EECCA, wspólnie z OECD, w ramach programu *Środowisko Dla Europy (Eff)* i *Planu Działań Na Rzecz Środowiska (EAP)*, przede wszystkim szkolenia w zakresie finansowania inwestycji w ochronie środowiska oraz szkolenia dla inspektorów ochrony środowiska z tych krajów. Ponadto wspierała finansowo, choć na stosunkowo niewielkie kwoty, działalność sekretariatu Grupy Zadaniowej EAP oraz proces przeglądów ekologicznych OECD w krajach nie-członkowskich.

W roku 2004 na liście priorytetowych biorców pomocy rozwojowej Polski znalazły się Afganistan, Angola, Gruzja, Irak, Mołdowa i Wietnam. Małe projekty realizowane były też w Demokratycznej Republice Konga, Kamerunie, Kenii, Rwandzie i w Senegalu. Wywiązując się z zobowiązań przyjętych w Monterrey, umorzono w 2004 r. 81 % wielkości długu Etiopii (ok. 8,7 mln USD) oraz przekazano ok. 1 mln USD dla najbardziej zadłużonych krajów biednych. Polska przeznaczyła też, w ramach wspólnego budżetu Unii, ok. 71 mln EUR na programy rozwojowe i humanitarne wdrażane przez Wspólnotę Europejską w krajach rozwijających się.

Red. WBE

Wyniki projektu UE: do zapewnienia sukcesu WPR potrzeba więcej badań

Według wyników finansowanego przez UE projektu „Rolnictwo dla zrównoważonego rozwoju: dialog dotyczący społecznych potrzeb, nacisków i opcji politycznych” (Sasspo) do zapewnienia w przyszłości sukcesu wspólnej polityki rolnej (WPR) UE potrzebny jest długoterminowy program badawczy i polityczny.

Celem projektu było dokonanie oceny priorytetów badawczych potrzebnych do wspierania w tworzeniu polityki rolnej w UE, aby pomóc Europie opracować bardziej zintegrowane i zrównoważone podejście do rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich. Partnerzy projektu Sasspo zorganizowali dialogi polityczne, w których uczestniczyli główni interesariusze, m.in. przedstawiciele państw

wieczali również do rozszerzenia badań nad wpływem gospodarczym i społecznym WPR oraz jej oddziaływaniem na środowisko, a także zasugerowali przeanalizowanie możliwości poprawy komplementarności WPR z innymi rodzajami polityki UE.

Obszary wiejskie w Europie zmieniły się znacznie w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat. Jednak na szczeblu regionalnym i podregionalnym jest mało danych dotyczących wzorców zmian w produkcji rolnej i gospodarce wiejskiej. Brakuje również danych z państw członkowskich UE; wiele krajów ma obecnie problemy, ponieważ dane statystyczne zgromadzone przed przystąpieniem nie zostały opracowane zgodnie ze standardami europejskimi. Takie informacje mogłyby zostać wykorzystane do określenia odpowiedniego szczebla administracji (UE, krajowego, regionalnego lub lokalnego) dla różnych środków politycznych.

Głównym czynnikiem pobudzającym zmiany w rolnictwie jest rozwój technologiczny, dlatego w projekcie zaleca się przeprowadzenie badań dotyczących wpływu nowych technologii na gospodarkę, przyrodę, producentów i konsumentów.

Odnosząc się do sprawy zrównoważonego rozwoju, partnerzy projektu wskazują, że „kontynuacja jest lepsze zrozumienie środków

rozwijających bioróżnorodność, jak również wpływu na bioróżnorodność systemów produkcji rolnej”.

Rolnictwo ma również wpłynąć na przeciwdziałanie zmianom klimatycznym poprzez uprawy roślin energetycznych; UE wypracowała sobie cele dotyczące zrównoważonego zwiększania wykorzystania biopaliw. Partnerzy projektu proponują przeprowadzenie badań w zakresie kosztów i korzyści związanych z różnymi formami biopaliw, bieżące z wpływem biopaliw na światowe ceny surowców. Zespół Sasspo sugeruje ponadto konieczność przeprowadzenia badań w celu

Projekt zaleca przeprowadzenie badań dotyczących możliwych opcji wypracowania bardziej demokratycznych sposobów podejmowania decyzji w zakresie WPR [...].

członkowskich UE, Komisji Europejskiej, ekologów, organizacje rolników oraz Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).

Wnioski z tych moderowanych dyskusji posłużyły do opracowania czterech instrukcji politycznych, w których określono niezbędne badania wspomagające proces podejmowania decyzji w zakresie polityki rolnej.

Jednym z kluczowych wniosków była potrzeba dalszego uzasadnienia WPR. Projekt zaleca przeprowadzenie badań dotyczących możliwych opcji wypracowania bardziej demokratycznych sposobów podejmowania decyzji w zakresie WPR, umożliwiającich zaangażowanie szerszego spektrum interesariuszy. Partnerzy projektu

określenia potencjału produkcji biopaliw w różnych regionach oraz wynikającego z tego społecznego, środowiskowego i gospodarczego wpływu na obszary wiejskie.

Ponadto partnerzy projektu zalecają zwiększenie wykorzystywania dialogów politycznych podobnych do tych, które prowadzono w ramach projektu po to, aby wspomóc w przyszłości procedury podejmowania

Rolnictwo ma również wpłynąć na przeciwdziałanie zmianom klimatycznym poprzez uprawy roślin energetycznych [...].

decyzji. Zgodnie z zaleceniami projektu takie debaty powinny odbywać się poza zwykłymi strukturami oraz obejmować wszystkie grupy interesariuszy, w szczególności organizacje pozarządowe.

Wobec oczekiwanej w 2013 r. reformy WPR wszelkie dialogi polityczne powinny być konieczne ukierunkowane na przyszłość.

Naukowcy poszukują źródła epidemii grypy ptaków w Zjednoczonym Królestwie

Naukowcy pracują nad zidentyfikowaniem źródła epidemii grypy ptaków, która wystąpiła na fermie indyków w Zjednoczonym Królestwie.

Wiadomość o pierwszym przypadku epidemii grypy ptaków wywołanej przez wirus H5N1 w Anglii ogłoszono po niedawnym potwierdzeniu wystąpienia śmiertelnościowego wirusa na Węgrzech i wyraźnych przypadkach nawrotu choroby w innych częściach świata.

Ponieważ szczep wirusa jest podobny do tego, którego obecność stwierdzono na Węgrzech, jedna z teorii zakłada, że został przeniesiony przez dzikie ptactwo odlatujące na zachód. Jednak do chwili znalezienia dowodu potwierdzającego źródło epidemii pracownicy fermy i władze Zjednoczonego Królestwa mogą jedynie snuć domysły.

Na 6 lutego 2007 r. wyznaczono posiedzenie Stałego Komitetu UE ds. Łańcucha Pokarmowego i Zdrowia Zwierząt, w skład którego weszli eksperci z dziedziny weterynarii, w celu omówienia sytuacji epidemiologicznej oraz środków, jakie należy podjąć.

Jednocześnie Zjednoczone Królestwo i Węgry szybko wdrożyły prawodawstwo UE nakładające obowiązek ścisłej kontroli przemieszczania się drobiu w przypadku epidemii oraz ustanowienia strefy ochronnej wokół zakażonego gospodarstwa.

Rządy innych państw członkowskich UE również wprowadziły środki zapobiegawcze. Irlandia postawiła swoje laboratoria w stan pogotowia, Niderlandy

ogłosiły wzmocnienie środków ochronnych, Francja przeprowadza ocenę stopnia zagrożenia drobiu.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) potwierdziła, że wirus H5N1, chociaż atakuje przede wszystkim ptaki, może również zarażać ludzi. Od 2003 r. na świecie odnotowano 271 potwierdzonych przypadków choroby u ludzi, w tym 165 śmiertelnych.

Ostatnio potwierdzono pierwszy w Afryce Zachodniej przypadek śmierci z powodu grypy ptaków: 22-letnia kobieta z Lagos w Nigerii zmarła 16 stycznia 2007 r.

Opinie naukowców na temat możliwości ewentualnej mutacji wirusa i powstania szczepu zdolnego do wywołania pandemii, która mogłaby zabijać ludzi na całym świecie, są podzielone.

Profesor Koos Van der Yelden, przewodniczący Europejskiego Programu Nadzoru Grypy, powiedział gazecie „The Independent”: „Wydaje mi się, że opinia publiczna ma dosyć wszystkich ostrzeżeń przed H5N1, skoro widać, że do żadnej pandemii nie doszło. Ale zagrożenie nadal istnieje, a ryzyko jej pojawienia się w części świata o najwyższej gęstości zaludnienia i słabych systemach rządów jest większe”.

W piśmie wystosowanym do gazety „The Guardian” laureaci nagrody Nobla i organizatorzy kampanii, wśród nich profesor Noam Chomsky i Naomi Klein, wezwali do zaprzestania intensywnej hodowli żywego inwentarza na wielką skalę, która ich zdaniem „przyspiesza rozwój nowych chorób pandemicznych”.

*Na podstawie komunikatu prasowego Komisji Europejskiej, IP/07/134 i źródeł prasowych.
Bliższe informacje są dostępne na stronie internetowej:
<http://www.eiss.org>
RCN:27075*

© Shutterstock, 2007

ROSzEFS-y – instytucje wspierające aplikujących o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego

ROSzEFS-y, czyli Regionalne Ośrodki Szkoleniowe Europejskiego Funduszu Społecznego stanowią infrastrukturę administracyjną wspierającą projektodawców w aplikowaniu o środki Europejskiego Funduszu Społecznego.

Dobiega końca okres kontraktowania środków z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) 2004-2006. Projekty, które otrzymały dofinansowanie, muszą zostać jeszcze prawidłowo zrealizowane oraz rozliczone. Jednocześnie, ostatecznego kształtu nabierają dokumenty programowe dla nowego okresu wdrażania Funduszy Strukturalnych na lata 2007-2013, a w połowie 2007 roku ogłoszone prawdopodobnie zostaną konkursy.

Beneficjenci, którzy realizują lub będą realizowali projekty muszą dysponować wiedzą zarówno dotyczącą procedur, jakie obowiązują przy realizacji projektów dofinansowanych z EFS, technik zarządzania projektami, jak również wiedzą z zakresu kształcenia osób dorosłych, pomocy osobom niepełnosprawnym, zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz innych dziedzin wspieranych przez EFS.

Regionalne Ośrodki Szkoleniowe Europejskiego Funduszu Społecznego już od ponad półtora roku wspierają beneficjentów EFS, oferując bezpłatne szkolenia, doradztwo oraz informację o możliwościach uzyskania dofinansowania z EFS. Ośrodki ROSzEFS przeszkoliły od początku swego istnienia, tj. od stycznia 2005 roku, 30 tysięcy osób, a ponad 15 tysięcy poświęciły na doradztwo skierowane do ponad 4,5 tysiąca beneficjentów. Te dane wskazują, jak dużym zainteresowaniem cieszą się usługi ROSzEFS.

We wrześniu 2006 roku działalność sieci ROSzEFS została zawieszona do końca roku ze względu na zmianę źródła finansowania ośrodków. Wkrótce jednak na nowo ROSzEFS-y zaproponują swą ofertę bezpłatnych usług, która zostanie dostosowana do zmieniających się potrzeb beneficjentów EFS. Zmianie ulegnie również liczba i rozmieszczenie ośrodków w kraju. Nowa sieć ma liczyć 50 ośrodków, które będą miały swoje siedziby w 49 byłych miastach wojewódzkich, a dodatkowy ośrodek ma obsługiwać beneficjentów wyłącznie z Warszawy.

Usługi oferowane przez ośrodki ROSzEFS będą obejmowały – tak jak dotychczas – szkolenia i doradztwo zarówno z zakresu procedur EFS, zarządzania projektami, jak i zagadnień specjalistycznych, dotyczących obszarów wspieranych przez EFS oraz partnerstw lokalnych. To, co uległo zmianie, to sposób realizacji usług tzw. animatora. Jego działania będą skupiały się na wyszukiwaniu lokalnych liderów, tworzeniu i rozwoju lokalnych partnerstw oraz większym zaangażowaniu w życie społeczne regionu. Dodatkowo ROSzEFS-y będą udzielały informacji zainteresowanym osobom na temat realizowanych już projektów dofinansowanych z EFS oraz dostępnych szkoleń i innych usług realizowanych w ramach tych projektów.

W nowej edycji, w 2007 roku, ośrodki ROSzEFS będą przygotowywały beneficjentów do nowego okresu programowania 2007-2013, jak również będą wzmacniały swój potencjał, aby w nowym okresie być wsparciem zarówno dla beneficjentów, jak i dla regionalnych instytucji wdrażających. Planowane jest kontynuowanie działalności sieci w kształcie, jaki został określony w bieżącej edycji. W celu usprawniania pracy ośrodków oraz zwiększania kwalifikacji personelu świadczącego usługi w ROSzEFS opracowany został system ewaluacji pracy ośrodków oraz kształcenia kadry. Bardzo ważnym elementem jest również współpraca z ośrodkami, które świadczą podobne usługi dla beneficjentów innych programów, tak aby każda osoba, która odwiedzi ROSzEFS, mogła zostać skierowana do odpowiedniego punktu informacyjnego.

MIRELLA SZEREMETA

**Krajowy Ośrodek Szkoleniowy Europejskiego Funduszu Społecznego
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości**